

Dalarö Skans

Inkl. försvarsanläggningen på Skansberget och Dalarö Skans i historien och i nutid.

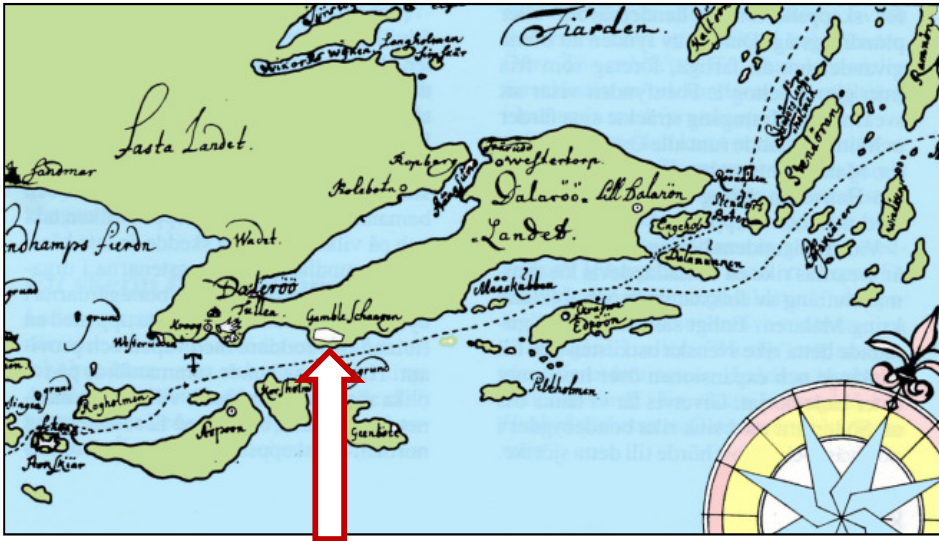

Teckning av okänd konstnär, Riksarkivet.

SC306
2023

Den första försvarsanläggningen anlades 1623 vid Skansberget.

Det var Gustav II Adolf som år 1623 befallde allmogen i Sotholms härad att bygga en försvarsanläggningen, s.k. skans, vid Stockholms södra inlopp.

Eklunds udde / Skansberget, 2019.

På denna karta syns placeringen av försvarsanläggningen, längst ut på Eklunds udde.

Vid Skansberget, som stupar brant ner mot fyren Saltsäcken.

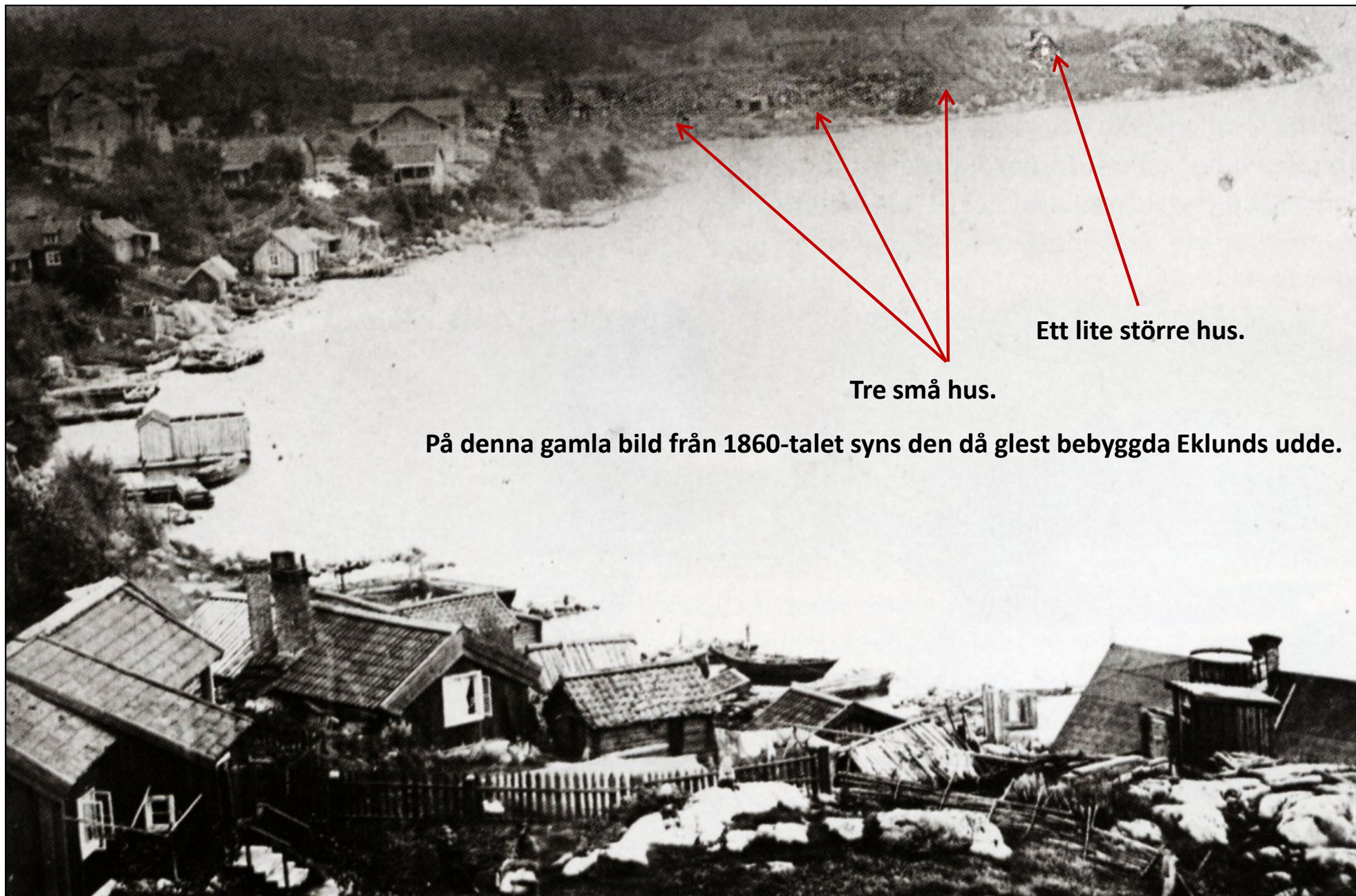
Eklunds udde / Skansberget.

Foto från 1919, nästan 300 år efter försvarsanläggningen byggdes.

Så här såg det ut ca 250 år efter att första skansen byggdes. Det var cirka 200 år innan Dalarö Skans började byggas.

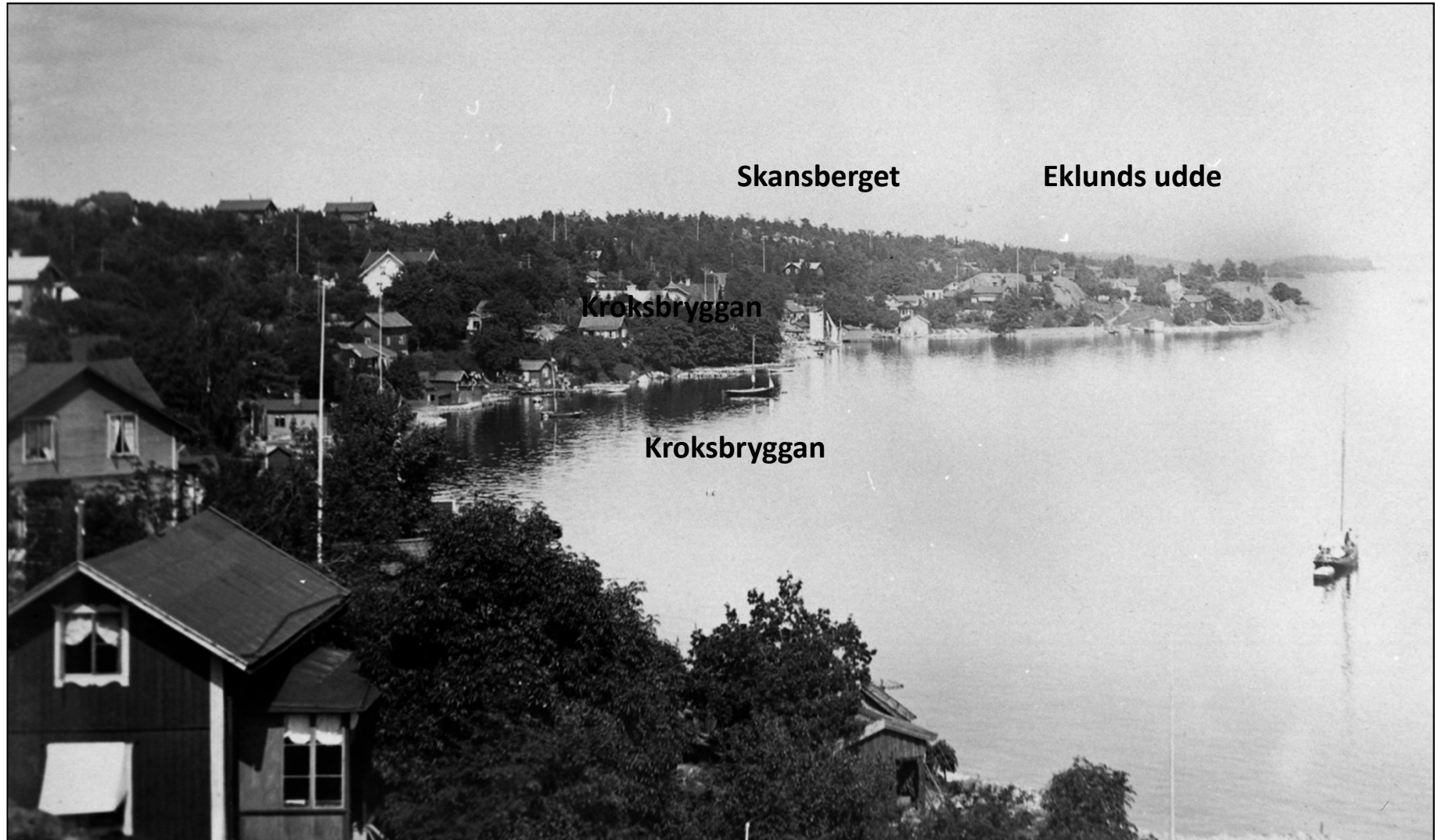
Försvarsanläggningen byggdes 1623.

Ett arbete som påbörjades 1656.

På denna gamla bild från 1860-talet syns den då glest bebyggda Eklunds udde.

På denna bild från 1902 syns att det har tillkommit flera hus på Eklunds udde.

Utsikt mot Kroksbryggan och Skansberget på udden som benämns som Eklunds udde.

Av skansen som byggdes på Eklunds udde finns inga lämningar kvar förutom en vall vid stranden, på en privat tomt, som ev. kan ha tillhört försvarsanläggningen.

På kartan nämns platsen som "Gamla Skansen" Detta eftersom nuvarande Dalarö Skans började byggas 1656.

Karta från 1672 över Daleröo med omnejd ser vi "Gambla Schanzon".

Del av Lifmans karta från 1796.

Skansen var troligen en mycket enkel byggnation, byggd av liggande stockar.

1656 påbörjades arbetet med att bygga en ny skans på Stockskäret/Stockholmen.

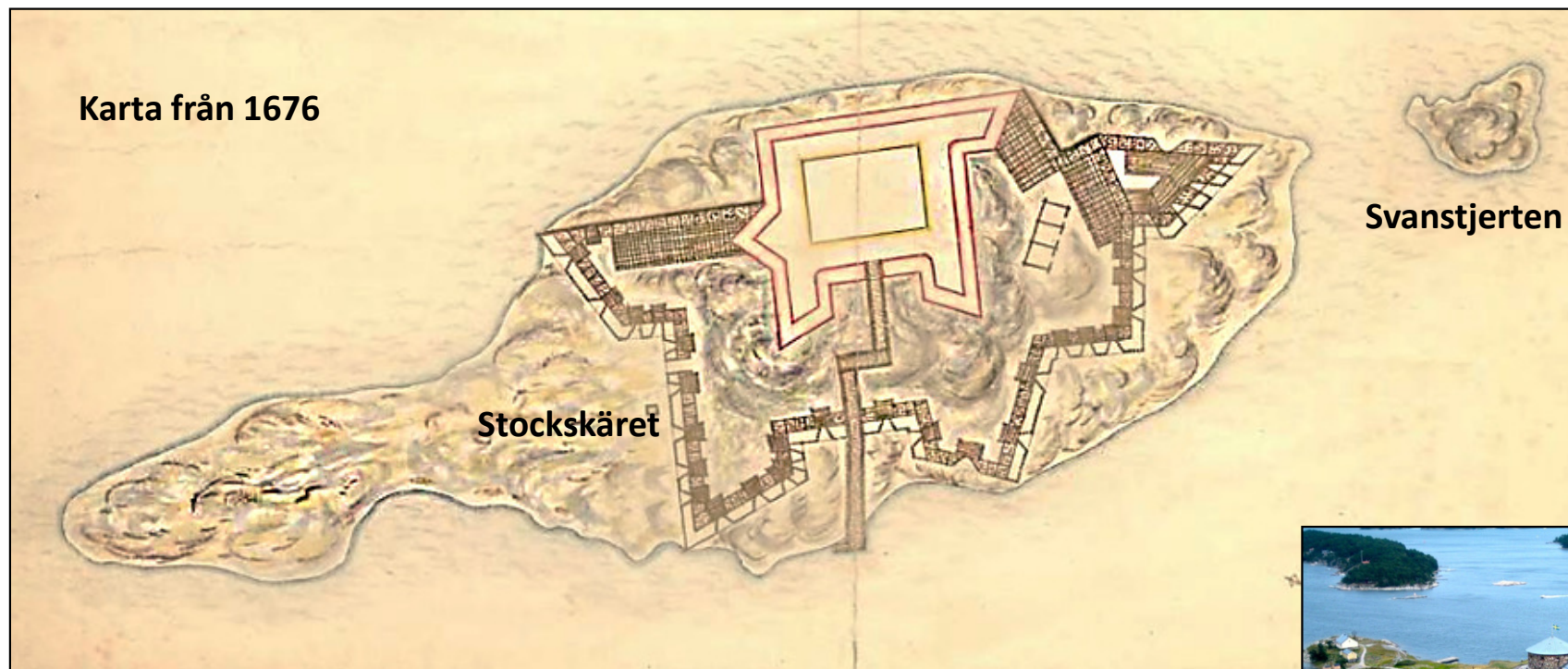
Dalarö har genom flera århundraden varit en viktig försvarsposition för det södra inloppet mot Stockholm.
Då försvarsanläggningen på Skansberget hade förfallit väcktes frågan om att bygga en ny skans på Stockskäret söder om Dalarö.

Dalarö Skans

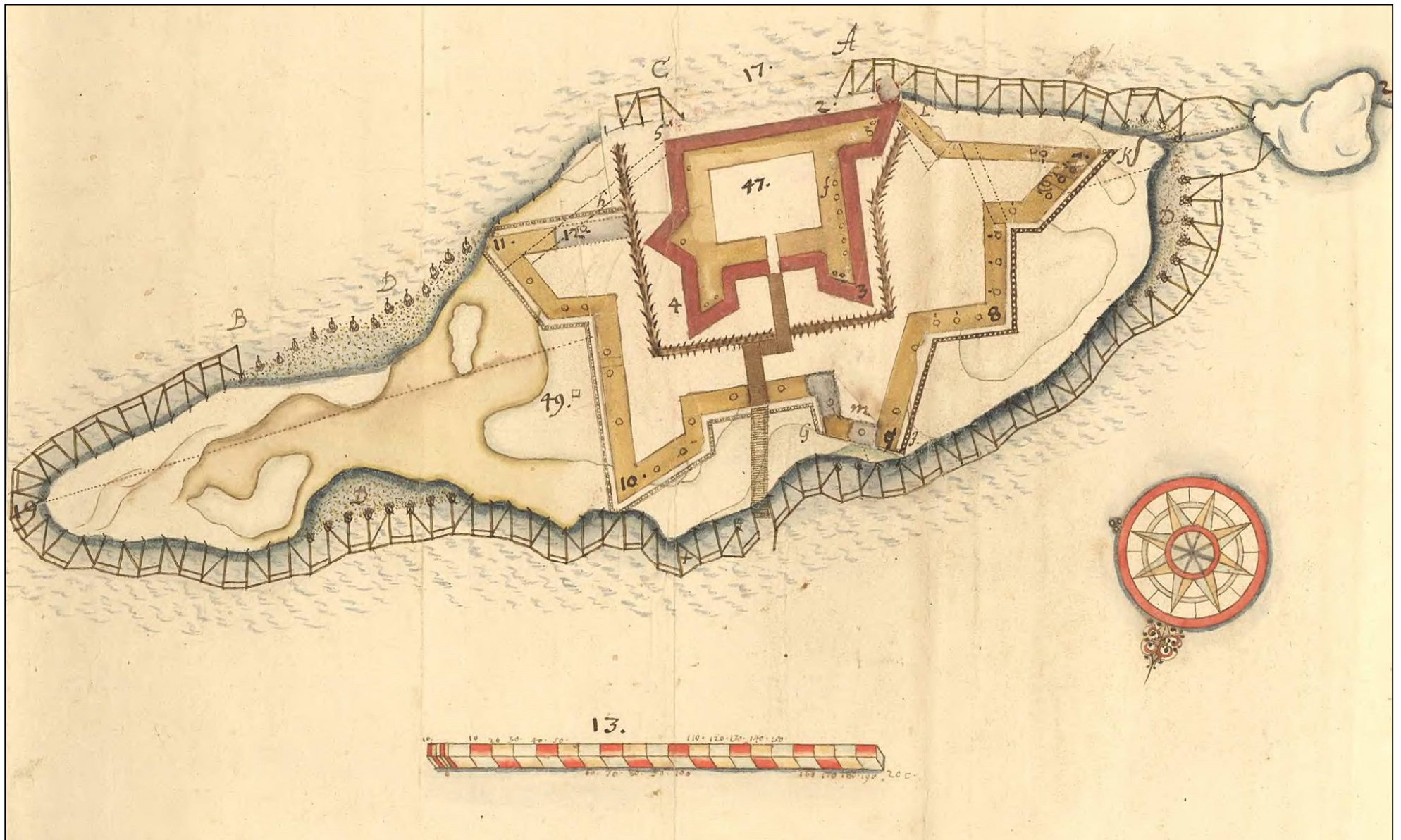
Nuvarande skans, Dalarö Skans, började anläggas 1656 av Johan Peter Kirstenius på uppdrag av Karl X Gustav. Skansen var tänkt att skydda de fartyg som låg i hamn vid Dalarö och för att hindra ev. fienden från att nå Stockholm.

Efter kung Karl X Gustavs död 1660 fick generalkvartermästaren Erik Dahlbergh ta över byggandet.

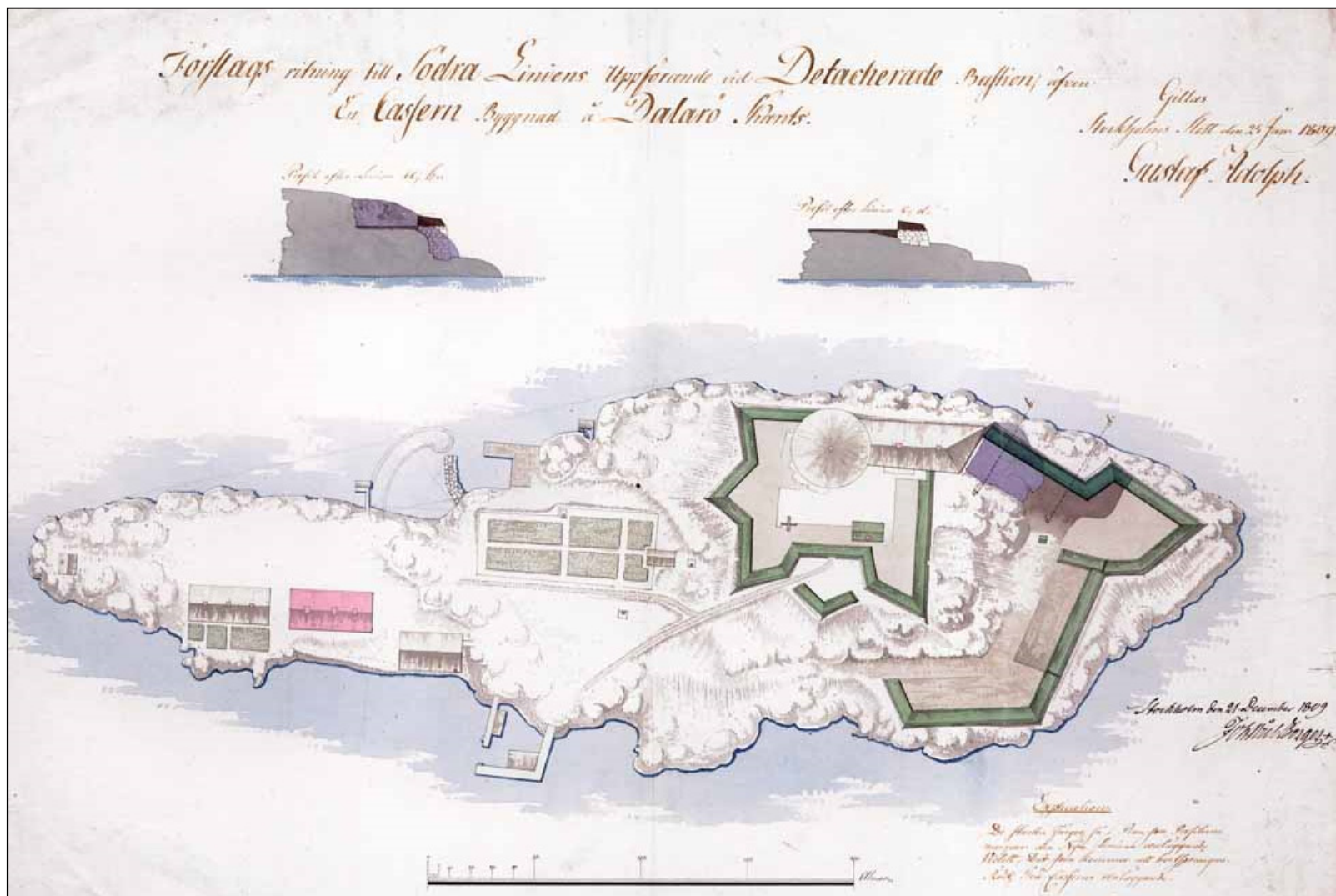
När byggnationen på Stockskäret påbörjades var vattenståndet nästan 2 meter lägre, så den södra delen var skild från huvudön. Den lilla holmen kallades Svalstjärten från början, men på 1800-talet kallade lotsarna holmen för Svanstjerten.

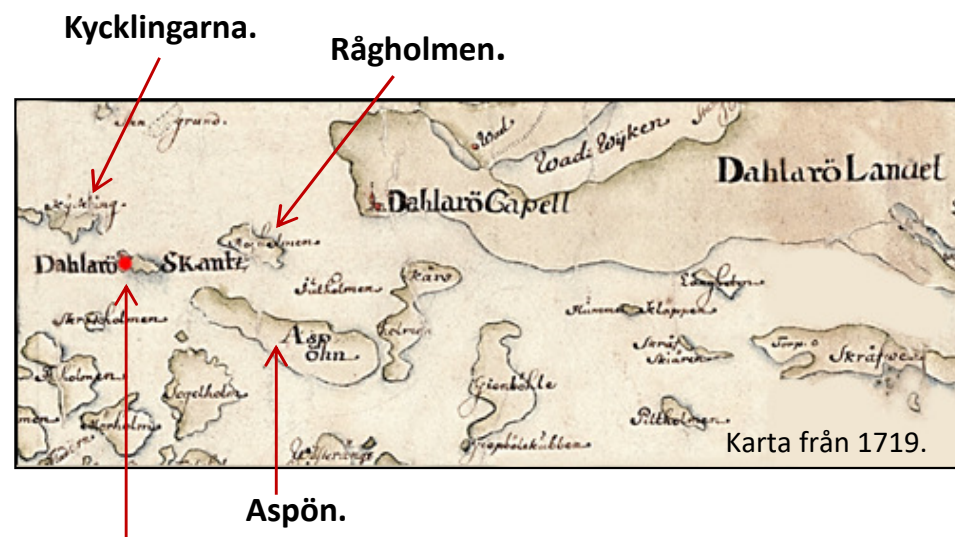
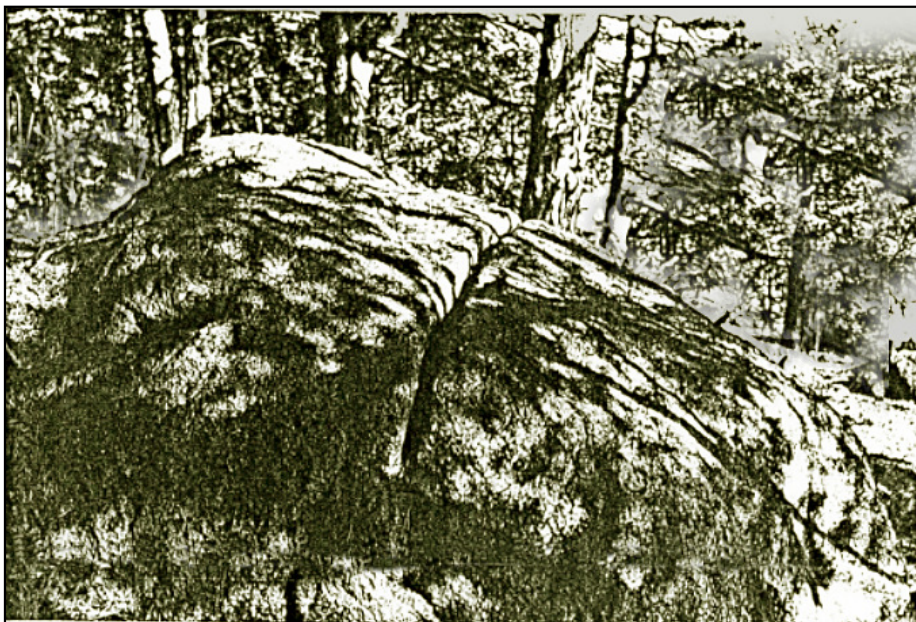

Dalarö Skans, en av ritningarna från 1656 som är det år då byggandet av skansen inleddes.

Det finns många byggnadsritningar från de olika byggnadsåren.

I DHF:s mapp nr 883 finns en del byggnadsritningar.

Dalarö Skans på Stockskäret / Stockskärholmen / Stockholmen.

När Dalarö Skans började byggas 1656 hämtades sten från de närbelägna öarna Aspön, Rågholmen och Kycklingarna. Från södra udden på Aspön anlades en bro tillfälligt över till Stockskäret. Sten släpades även över isen och fraktades på pråmar.

På södra sidan av Rågholmen kan man se stenar som den på bilden ovan. Järnkilar användes för att spräcka stenarna i upphuggna skårer. Många stenar som förberetts för delning finns kvar på Aspön. Troligtvis bodde arbetarna på Rågholmen, i enkla bosättningar. Det finns runda stensättningar kvar som kan antas ha tjänstgjort som grunder till dessa hyddor. Till det senare byggda tornet hämtades sten från Torö.

Söder om Aspön ligger tre vrak fyllda med sten. De är antingen sänkta i samband med Rysshärjningarna år 1719 som en farledspärr mellan öarna eller så har de sjunkit under transport av sten till Stockskäret.

Några år i Dalarö Skans historia.

Byggande av Dalarö Skans inleddes **1656**.

Den första enkla skansen uppfyllde inte tidens ökade krav och **1683** ritade generalkvartermästaren Erik Dahlbergh ett förslag till förbättring och förstärkning av anläggningen.

1698 påbörjades dessa arbeten enligt förslaget och det skulle dröja ända till **1724** innan skansen var försvarsduglig, 20 år efter E. Dahlberghs död.

Arbetet på skansen fortskred under **1700-talets första decennier**. Ett avsnitt av den yttre vallen i söder byggdes och tornets nedre våningar blev klara.

På **1750-talet** lades ett förslag fram att tornet skulle förses med ett tak.

Tornet fick sin huv **1753**.

1753 kom ett första tak på plats.

1788 Torntaket omtäcktes.

I samband med Finska kriget **1808–1809** fick skansen en viss upprustning.

Fästningen har aldrig varit i strid och kringgicks av de ryska styrkorna under rysshärjningarna **1719**.

1854 utgick Dalarö Skans ur det fasta försvaret. Kaptenen Thorbjörn Morén var då den siste fortifikationsbefälhavaren på Dalarö Skans.

Garnisonen på Dalarö Skans drogs in och bestyckningen flyttas till Vaxholm. Garnisonskyrkans inventarier överlämnades till Dalarö församling som en gåva men som sedermera försålles.

Undantag är nattvardskärlen m.m. som överlämnades till Pontonierbataljonen.

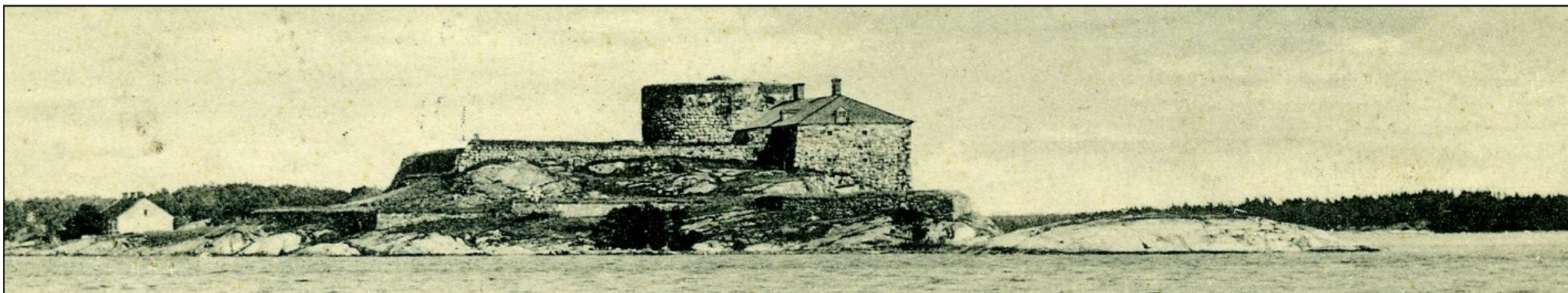
Dalarö Skans får sitt nuvarande tak monterat **1905**. Skansen hade då varit utan tak i ca 20 år.

Byggnaden blev **1935** byggnadsminnesmärkt och hyser idag en festvåning för privata tillställningar som bröllop. Byggnaden ägs och förvaltas av Statens fastighetsverk.

På **2000-talet** har det gått att hyra Dalarö Skans för fester och andra evenemang. Grill- och trubadurkvällar har lockat närboende ut till ön på korta turer.

Sommaren 2016 utökas tillgängligheten för allmänheten.

Dalarö Skans får ett nytt tak efter att ha varit utan tak i 20 år.

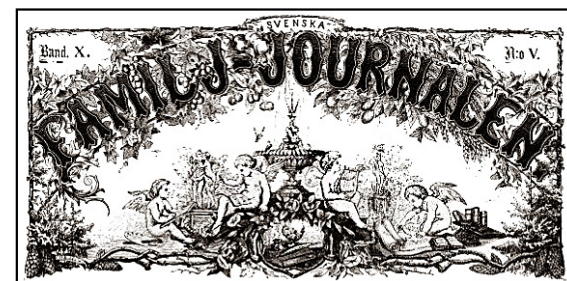
Tidningsklipp från DN 1905-09-06.

Dalarö skans, som i bortåt tjugu år saknat tak, har i sommar erhållit plåttak, å hvilkets krön en 14 meter hög flaggstång rests. Såsom obemannad fästning har den ej rätt att hissa örlogsflagga, men en större handelsflagga har öfverlämnats till arrendatorn för att hissas vid högtidliga tillfällen. Den svajade första gången då hertigparet af Skåne passerade och sedan vid tyska eskaderns besök m. fl. tillfällen. Reparationen af skansen fortgår i tre år. Totalkostnaden beräknas till 12,000 kr. Nästa år plåtbelägges "kommendantsbostadens" plåttak, hvarjämte kyrkan repareras m. m.

Så här skriver Svenska Familje-Journalen om Dalarö Skans 1871.

Text och bilder tagna ur nr V, sid 147-151.

Dalarö Skans består af ett rundt torn med vallar af sten, har kommandanthus med kyrka, corps de garde och en gammal stenbarack utanför skansen. Denna gamla skans är numera afväpnad och öfvergiven; men det är icke utan, att den har sina gamla och ganska stolta anor, icke som det skulle den hafva bestått i några strider derom hafva häfderna intet att förmäla, utan därför att den uppfördes af Gustaf Vasa, den store och barske värnare af våra seder och vår sjelfständighet.

Den gamle Vasakungen lät här och hvar i vikarne uppbygga blockhus och fästen, för att med kraft kunna afvisa efterhängsna besökare, vare sig att de kommo östan eller sunnan ifrån. Dalarö Skans var ett af dem – Vaxholm ett annat.

Men i motsats till sin större och mer beryktade kamrat har gamla Dalarö Skans bibehållit sitt ursprungliga utseende. Den är visserligen nu, såsom varande afväpnad, ett minne blott, men icke skall man se den gamle öfver axeln för det. Han har nog fyllt sin mission, äfven han, om han också icke bytt kulor och krut med fiende, ty säkert hafva våra nuvarande vänner och jernafnämnnare, rysserne, mer än en gång svurit i sina långa skägg öfver att han stått der. Att han nu, sedan artilleriet under det senaste krigen tagit sådana jättesteg i utvecklingen, blifvit afskedad utan pension, kan väl ingen förtänka den gamle krigsbussen, och han har ännu en mission att fylla, -- den att tjena som motiv för alla mer eller mindre teckningsfärdiga små fröknars sommar-etyder på de sköna konstens område.

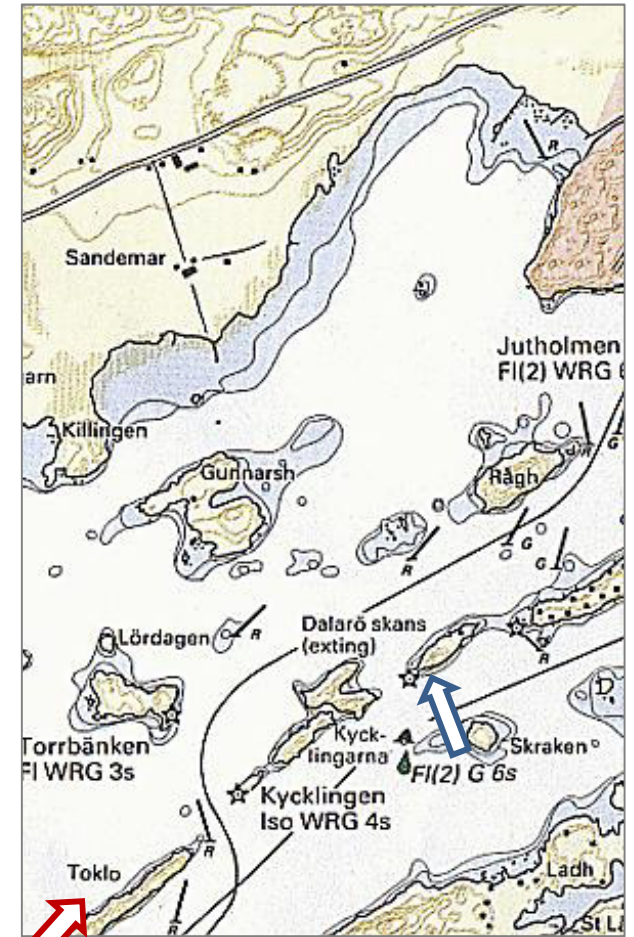
*Dalarö skans
och
Jutholmen*

Hela tidningsartikeln finns att läsa i DHF:s bildanalys T264.

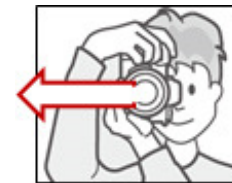

Här låg den gamla
nedlagda skansen.

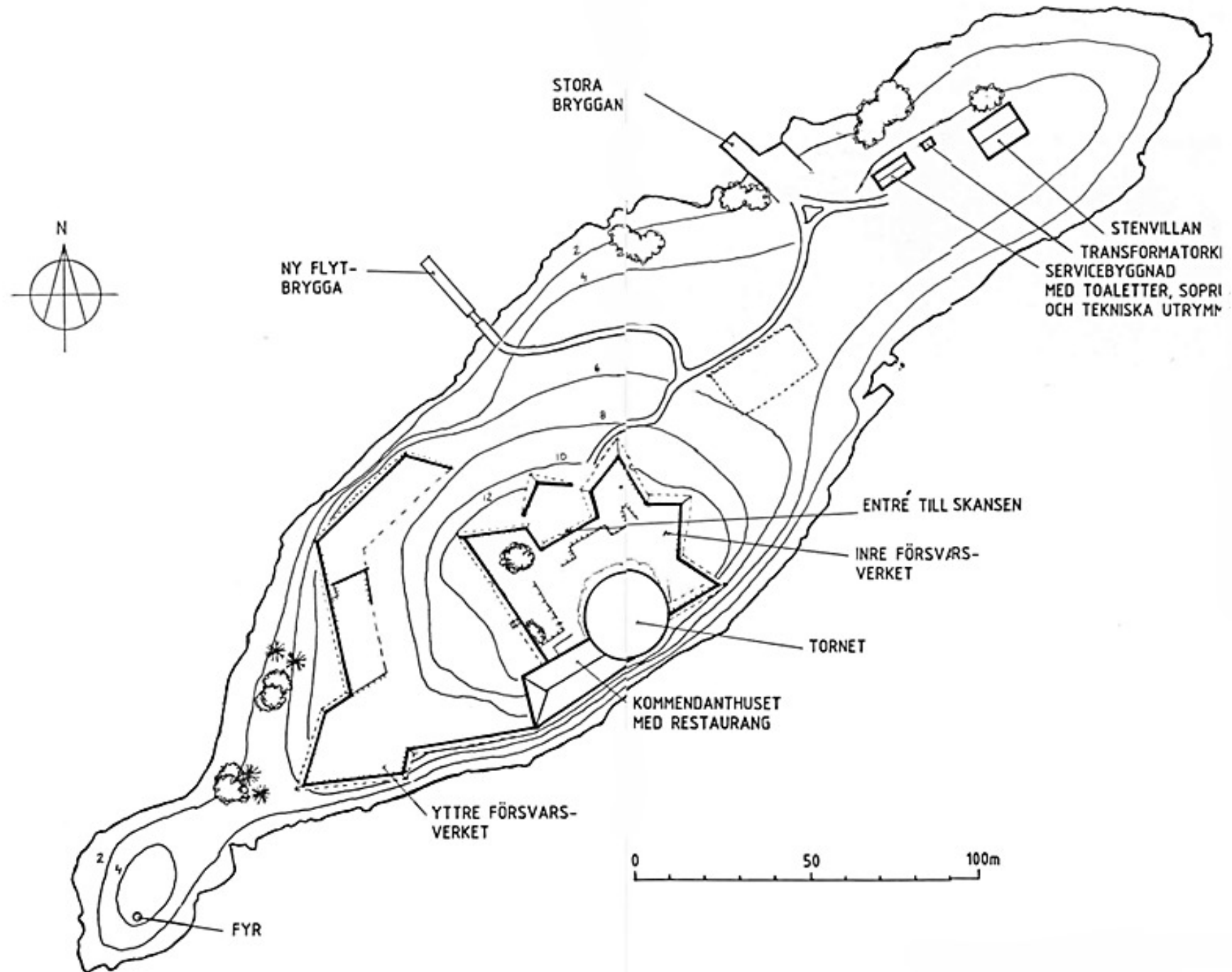
Dalarö Skans.

Flygfoto från år 2000.

Orienteringskarta i nutid.

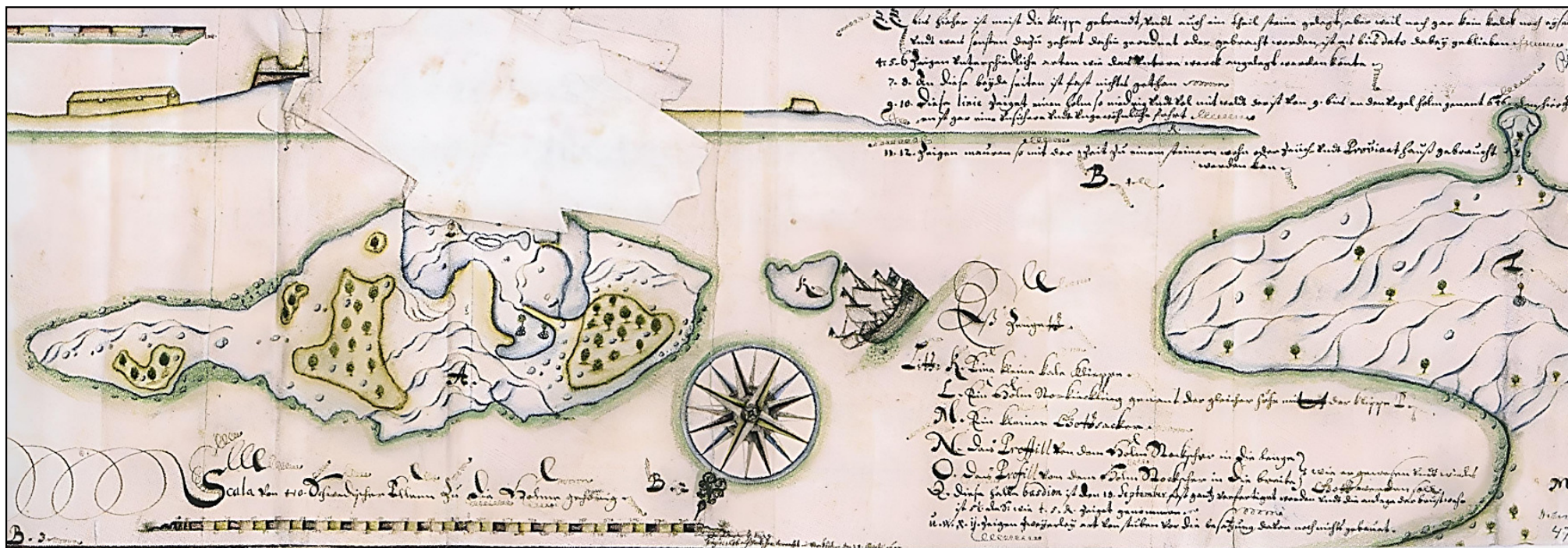

Kommandantvillan som även kallas för Stenvillan.

Kommandantvillan/stenvillan uppfördes på 1690-talet.

Brist på pengar och intresse gjorde att byggnadsarbetet inte kom igång förrän mot slutet av 1690-talet, när Karl XII blivit kung.

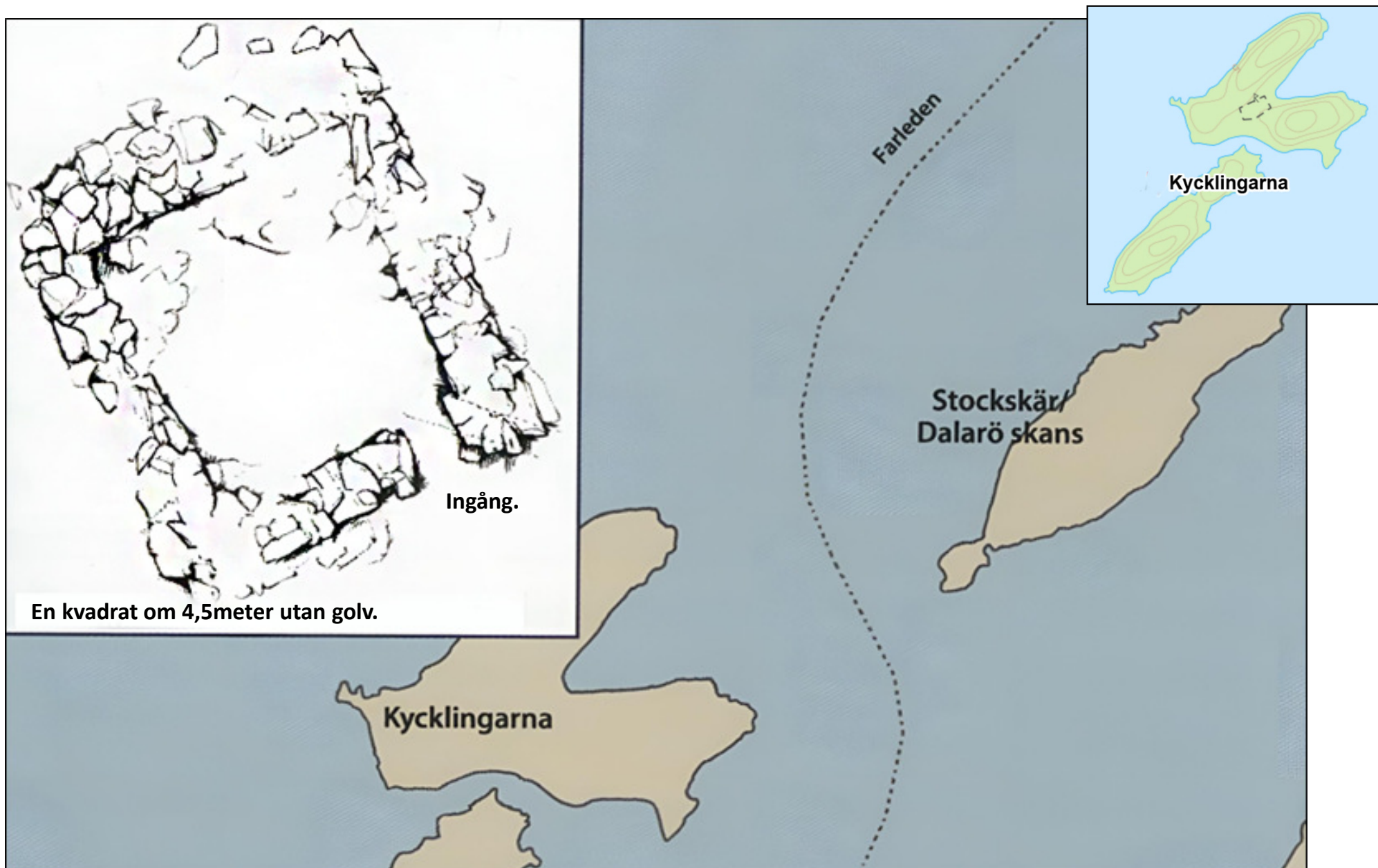
Beskuren karta återgiven av Niklas Eriksson.

Kristenius karta från 1656 som visar Stockskär och Kycklingarna.

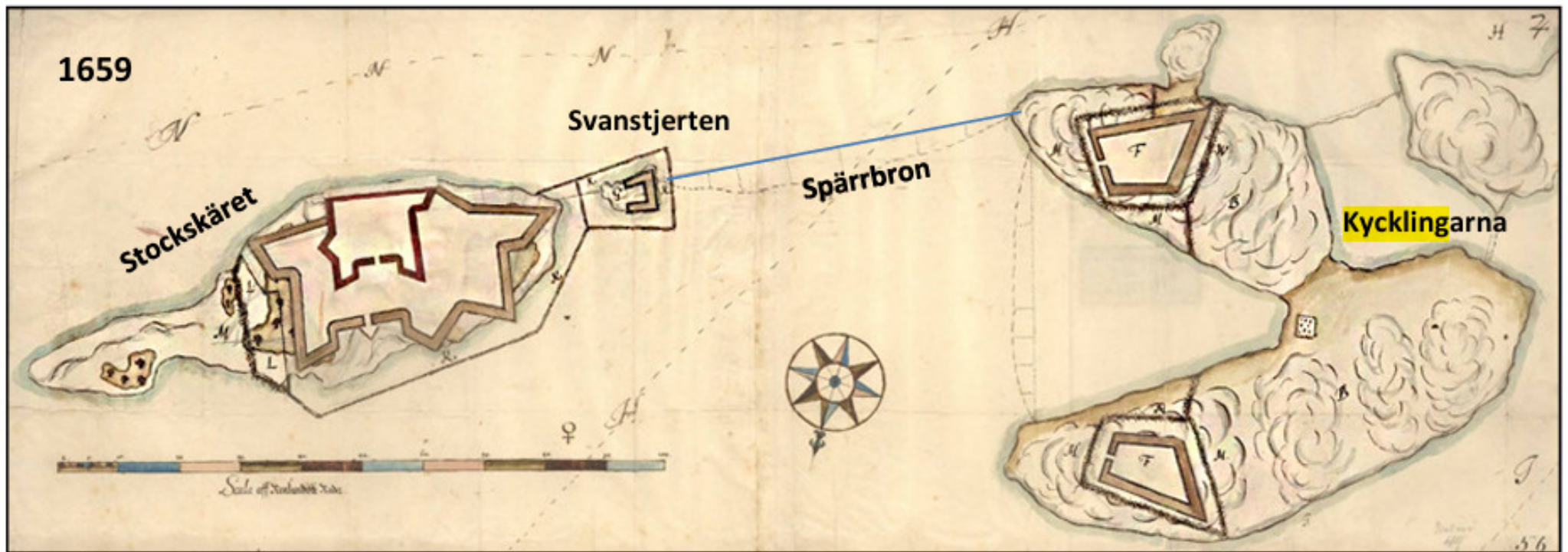
På 1600-talet användes en rad olika typer av sjömärken, som kummel, båkar, vårdkasar och naturliga landmärken.

Vårdkasar har funnit i Dalarötrakten sedan 1600-talet. På Rågskär närmare Dalarö fanns ett röse om 8 meter med en fördjupning vilket troligen var en plats där en vårdkase kunde resas och tändas. I segelledsbeskrivning från 1620-talet omnämns ett sjömärke på Rågholmen. Även på Telegrafberget fanns en plats för en vårdkase.

Inloppet till Dalarö (Dalerhamn) skedde mellan Dalarö skans (Stockskäret) och ön Kycklingarna. Kycklingarna har genom landhöjningen vuxit ihop till en nu igenvuxen ö. Högsta punkten på ön är 9 meter vilket tidigare gav en god överblick söderöver. En av de lämningar som finns kvar består av en kallmurad grund. Förmoderligen har den varit en vårdkase, utsiktorn eller liknande för att bevaka inloppet vid annalkande fara eller leda fartyg.

Som försvarsverk fanns en spärrbro som gick från Dalarö Skans över till ön Kycklingarna. Spärrbron som bestod av stockar som skulle spärra av fartygsleden vid krigsfara. Förmodligen har spärren utgjorts av ett antal stockar förbundna med kedjor. Detta skedde redan innan byggandet av skansen inleddes 1656.

När Dalarö Skans byggdes hämtades sten från de närbelägna öarna Aspön, Rågholmen och Kycklingarna. Från södra udden på Aspön anlades en bro tillfälligt över till Stockskäret. Sten släpades även över isen och fraktades på pråmar. Järnkilar användes för att spräcka stenarna i upphuggna skårer. Till det senare byggda tornet hämtades sten från Torö. Söder om Aspön ligger tre vrak fyllda med sten. De är antingen sänkta i samband med Rysshärjningarna år 1719 som en farledsspärr mellan öarna eller så har de sjunkit under transport av sten till Stockskäret.

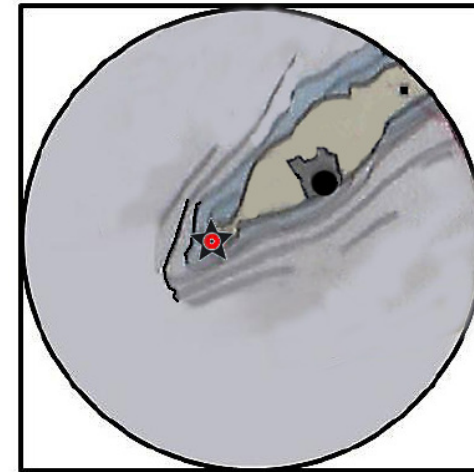
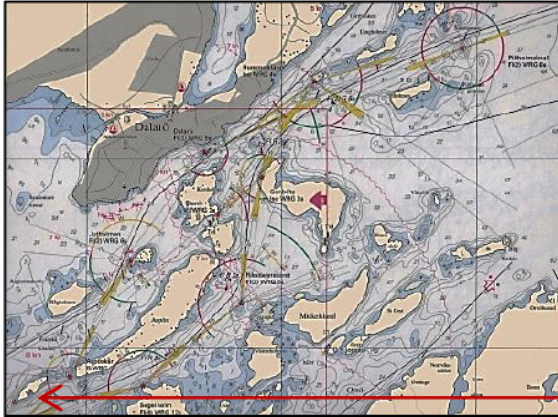

Foto taget av Niklas Eriksson..

På klipporna på ömse sidor finns hål som visar var spärrbommarna var förankrade.

Fyren Dalarö Skans

Passage väster om Dalarö Skans / Fyrkaraktär: Exting /
Lyshöjd: 8 m / Lysvidd: 5 nautiska mil / Fyr nr: -

59°6'42.9"N,18°23'15.7"E

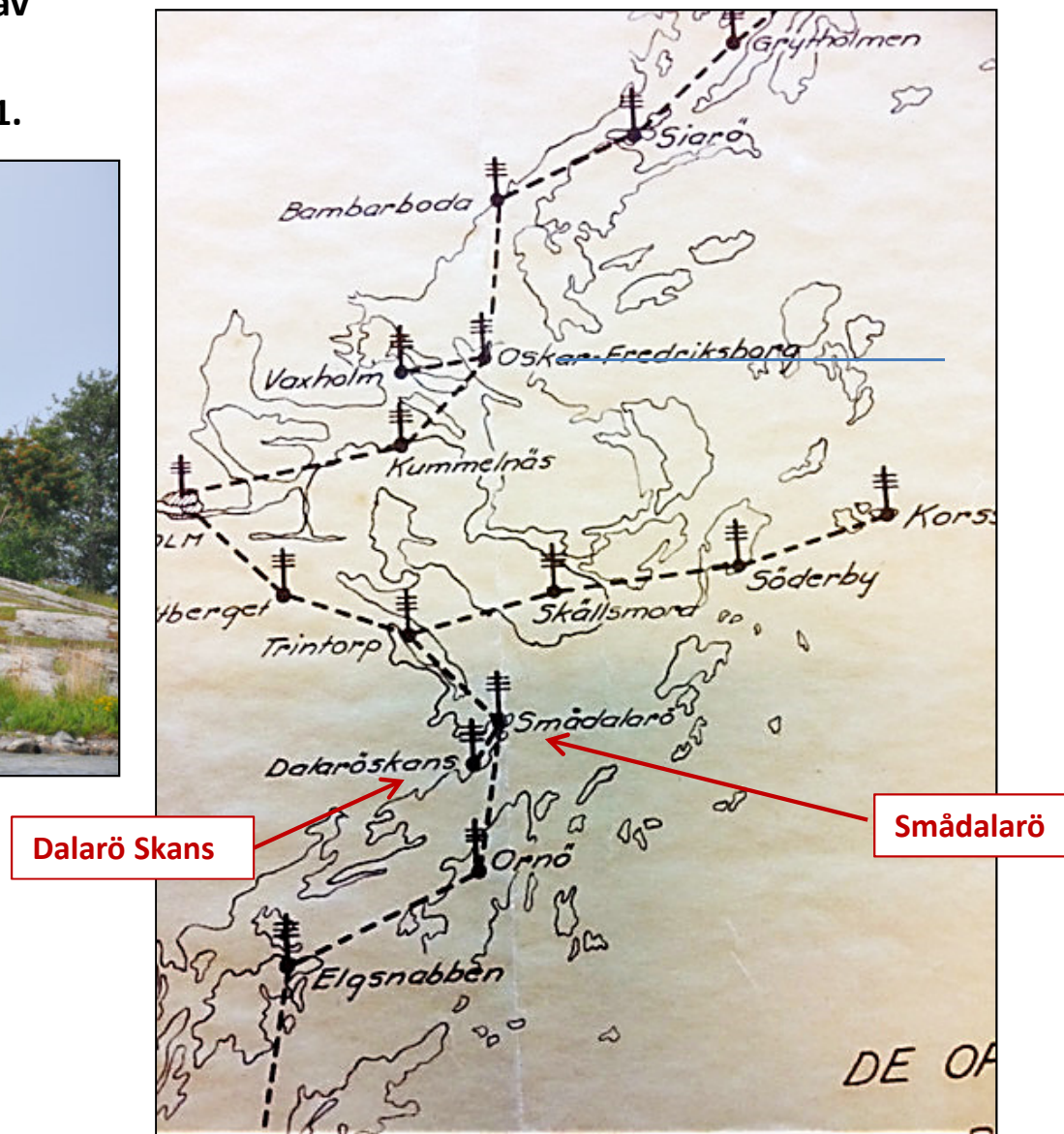

Terrängen omkring Smådalarö vållade stora svårigheter för placeringen av de optiska telegraferna. Den optiska telegrafan låg alltså på olika ställen på Smådalarö och den exakta tiden för placering på Telegrafberget är osäker men bör ha varit under åren 1836 – 1869.

Telegrafan ingick i Södra linjen: Galtberget, Älta – Trindtorp – Smådalarö – Dalarö Skans – Ornö- Älvsnabben – Nynäs – Landsort.

På 1850-talet började de optiska telegraferna ersättas av elektriska telegrafer.

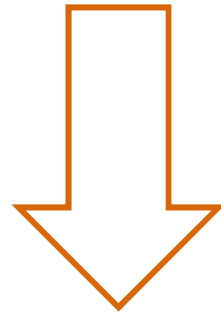
Den sista optiska telegraflinjen i Sverige upphörde 1881.

Lite med om Dalarö Skans

En blandning av händelser under gångna år.

Kommandanter på Dalarö Skans och några årtal:

Peter Wintern / 1692

Gustaf Gyllentrost / 1696

Adam Johan von Feilitzen / 1704

Wolmar von Scheiding / 1712

Johan Gottfried Elard / 1712

Claes Sundberg / 1713

Henric Johan Fock / 1714

Georg Reinhold Mejendorf von Yxkul / 1719

Carl Gotfried von Drachstedt / 1719

Dawid Tholin / 1741

Joachim von Rohr / 1743

Commendantur på Dalarö Skants. 95

Var gift med N. N. Hiärne, Probst i Nyenshans Magist. Erland Jonz Hiärnes Dot. med Christina Thomas Dot. Schmidt.

Peter Wintern, Major och Commendant på Dalarö Skants wid år 1692.

Gustaf Gyllentrost, Major, blef år 1696. den 16. Julii Commendant på Dalarö Skants, i den förras ställe, som för sina forseelser skuld blifwit sin dienst förlustig. Adlad år 1678. d. 18. Sept. hette förut Trost.

Son af Borgmästaren i Stockholm Matthias Valentinson Trost och des tredje Hustru Anna Olofs Dotter.

Adam Johan von Feilitzen, Capitaine, blef år 1704. den 10. Maji Major och Commendant på Dalarö Skants i framledne Gustaf Gyllenstrals ställe, til äfventyrs Gyllentrost: härifrån wardt han år 1711. Siverste Lieutenant och Commendant på Malmö slätt, och år 1713. Commendant i Christianstad.

Christopher Bure,
Commendant på Dalaröskants. Om honom mera här ned

Wolmar von Scheiding, Friherre,
Siverste Lieutenant af Kon. Stanislai i Väsen Garde, fick Senatens fullmakt år 1712. den 29. Jan. att wara Commendant på Dalarö Skants, hvarifrån han på begäran erhöit Senatens o 1713. den 30. October: fick åter år 1719. fullmakt att wara sive och Commendant i Pernau.

Johan Gottfried Elard, Lieutenant, fick Kongl. Senatens fullmakt år 1712. den 14. April att wara Capitaine och Under Commendant på Dalarö Skants. fick afked år 1713.

Claes Sundberg, Capitaine, fick Kongl. Senatens fullmakt år 1713. den 4. Aug. att wara Under Commendant på Dalarö Skants i Elards ställe.

Senatens fullmakt år 1713. den 30. Octobr. att wara Commendant på Dalarö Skants. † 1714.

Henric Johan Fock, Capitaine, fick Kongl. Senatens fullmakt år 1714. den 1. Martii att wara Major och Commendant på Dalarö Skants i framledne Swinhufwuds ställe.

Georg Reinhold Mejendorf von Yxkul, Friherre, Major och Commendant på Dalarö Skants, fick år 1719. den 10. Nov. Siverste Lieutenants caractere samt tilstånd att resa ut til Königsberg.

den 10. Nov. Siverste Lieutenants caractere samt tilstånd att resa ut til Königsberg.

Carl Gotfried von Drachstedt, Capitaine wid Södermanlands Infant. blef år 1719. den 31. Jul. Major och Commendant på Dalarö Skants. Adlad år 1723. kallades förut Drachstedt. † 1733.

Gift med 1:o N.N. 2:o Catr. Boneau, Handelsmannens i Stockholm Abraham Boneaus Dotter 3:o Maria Juliana Ehrenfelt, Håfs Auditeurens Anders Ehrenfels Dotter med Fru Catharina For-

Dawid Tholin, Siverste Lieutenant, blef år 1741. den 19. Maji Commendant på Dalarö Skants. † 1742.

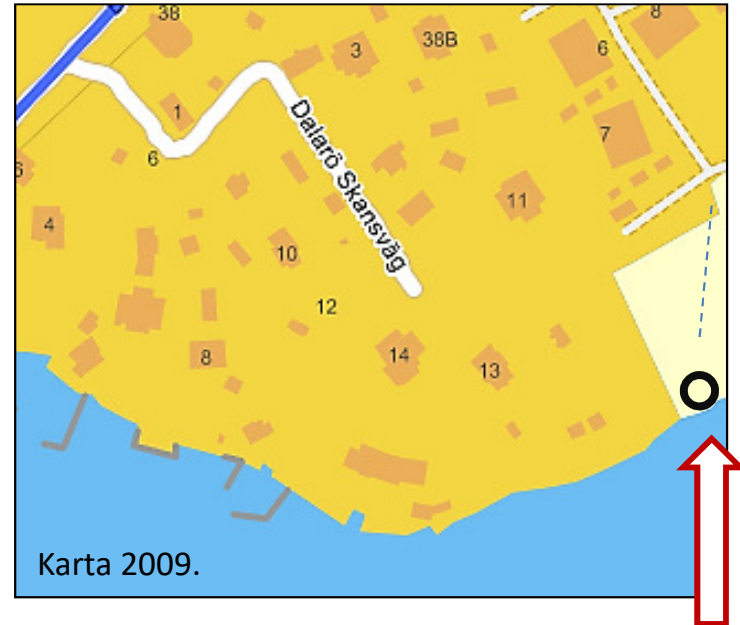
Gift med Johanna de Mela.

Joachim von Rohr, Siverste Lieut. blef år 1743. den 21. Jan. Commendant på Dalaröskants. född 1678. d. 23. Jan. Gift med Charlotta Klingenberg, Capit. Johan Linfens Klingenberg

Här på berget vid yttersidan av Eklunds udde finns några moringar som använts av segelskeppen /-skutorna. Kanske härrör de från den tid det fanns en skans på Eklunds udde eller så har de använts i hårt väder i väntan på väderomslag eller för varpning sydvart mot Dalarö ström.

**Moringen invid Lyngsåsa.
Den är fastbultad på den södra delen av det
branta berget.
Diametern är 56 cm.**

**På berget finns även en
mindre ring med en diameter
ca 15 cm.**

Överstelöjtnanten och Riddaren *Johan Ulrik Cedercrona* var under perioden 1840-1855 den siste kommandanten på Dalarö Skans.

Familjen Cedercrona var av adlig släkt. Adlad 1689-08-06, introducerad 1693. Släktvapnet.

Johan Ulrik Cederkrona dog 29 oktober 1855 (65 år) på Dalarö.

***Johan Ulrik Cedercrona*, f. 1790, var son till Åke Julius Cedercrona och Johanna Jakobina von Johnstone.**

Make till Magdalena Sofia, född Rehbinder.

Far till: Helmfrid Ulrik Johan Julius Cedercrona, Selma Sofia Johanna Maria Charlotta Cedercrona, Harald Axel Vilhelm Cedercrona, Ivar Bernhard Cedercrona, Ida Eleonora Magdalena Cedercrona och 2 andra.

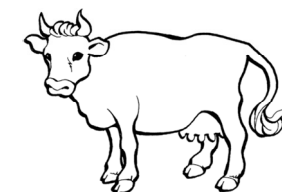
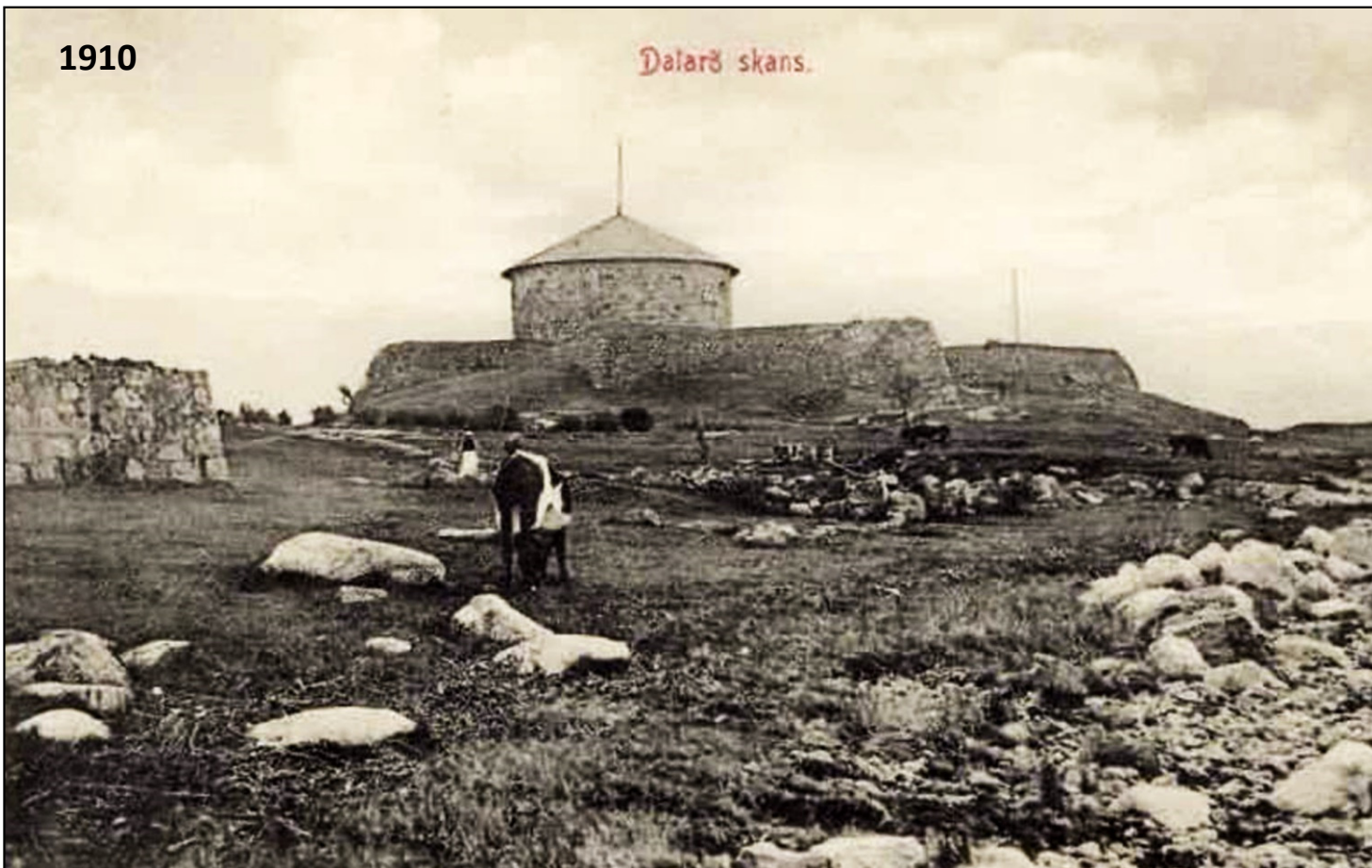
Bror till: Gustafva Sophia Johanna Juliana Wasastjerna och Sophia Charlotta Cedercrona

Halvbror till: Gustav Adolf Cederkrona, Carolina Catharina Christina Norgren och Claes Åke Cederkrona.

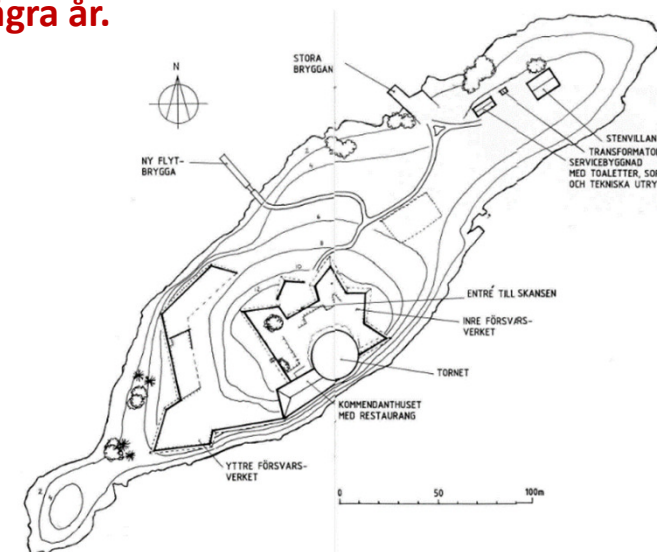

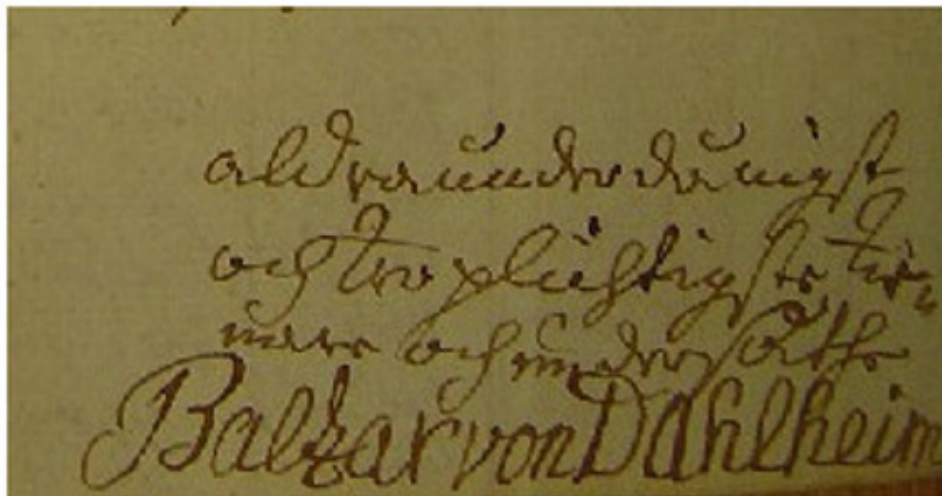
1910

Dalarö skans.

Betet på Dalarö Skans var magert så det fanns nog bara en ko på ön under några år. Bakom kon syns en dam bärande på en mjölkkanna.

aldra underdånigst
och tropligtigste tienare
och undersåthe
Balzar von Dahlheim

Ansökan år 1733 som kommandant på Dalarö fästning. Ovanför sin namnteckning skriver han "aldra underdånigst och tropligtigste tienare och undersåthe". År 1723 förvärvar så Balzar von Dahlheim kronohemmanet Stångberga och bosätter sig där tillsammans med sin piga och sin dräng. Den framgångsrika översten odlar nu sin egen brödföda och han går tyvärr en svår och knaper framtid till mötes. Balzar von Dahlheim söker flera tjänster bl a kommandant på fästningarna på Marstrand och Dalarö.

Ansökan om tjänst på Dalarö Skans, 1733.

Nordiska museet.

Carl Baltzar von Dahlheim, född 22 mars 1669, död 16 maj 1756, var en tysk-svensk militär, född i Sachsen som Baltzar Tahlheim. Även fadern och farfadern var militärer.

Postväska 1850-1860.

Bild från Armémuseum.

Postväska för Kommendanten* på Dalarö fästning åren 1850-1860.

En väska av svart oxhud med 2 lock, det yttre försett med 2 remmar och 2 spännen, det inre, något mindre, med 5 anordningar för anbringande av hänglås (märllor) och en rem att bära väskan över axeln. Mitt på väskan en massiv mässingsplåt, rektangulär med rundade hörn. På plåten är ingraverat: Kommendanten på Dalarö Fästning.

*** Kommendant: Vanlig benämning på den högste befälhavaren på en fästning.**

Oljemålning föreställande Dalarö Skans av Per Wilhelm Cedergren.
Ur Sjöhistoriska museets samlingar.

I Sjöhistoriskas konstsamling finns ett tjugotal tavlor av Per Wilhelm Cedergren.
I arkivet finns många akvareller, teckningar och skisser av Cedergren.

Fler målningar av Dalarö Skans gjorda
av P. W. Cedergren finns på nästa sida.

Galär vid Dalarö Skans, 1872, Sjöhistoriska.

Dalarö Skans målad av Per Wilhelm Cedergren.
Från Sjöhistoriska museets samlingar.

Två segelfartyg till ankars med löst hängande segel vid Dalarö Skans. I förgrunden två män vid uppdragen roddbåt.

Fler målningar av Dalarö Skans gjorda av P. W. Cedergren finns på nästa sida.

Dalarö Skans målad av Per Wilhelm Cedergren.

Från Sjöhistoriska museets samlingar.

**Ostindiefarare till ankars innanför Dalarö Skans.
Seglen loss för torkning, förbramstång och
mesanstång nedriggade. Svensk flagg under gaffeln.**

Galär vid Dalarö Skans.

En målning till av Dalarö Skans gjord av
P. W. Cedergren finns på nästa sida.

**Dalarö Skans målad av
Per Wilhelm Cedergren 1856.**

Kommentar till målningen:

Det kan vara svårt att orientera sig på denna målning av P. W. Cedergren.

Med tanke på skansen och dess torn tycks konstnären valt att återge motivet från söder. Vilken bebyggelse som då skulle kunna ligga till vänster är inte känt. Solen har just gått upp i öster.

Två fartyg tycks ligga fastfrusna i isen, tre personer står vid stranden och fyra är på vandring över isen, kanske är de på väg in till Dalarö. På isjakterna finns många personer eventuellt även de på väg mot Dalarö. Det finns mycket fantasi i detta konstverk som inte återger verkligheten 1856.

Dalarö Skans tecknad av Albert Theodor Gellerstedt, 1869.

I förgrunden syns ön Kycklingarna.

A. T. Gellerstedt var svensk arkitekt, poet och konstnär. Som akvarellist utförde Gellerstedt en mängd utsikts- och arkitekturteckningar. Hans samling av bilder från "det Stockholm, som går" blev synnerligen talrik, inte minst hans illustrationer av Stockholms väderkvarnar. 1887 fick han Egon Lundgrenmedaljen för akvarellmåleri. Som konstnär utförde han även oljemålningar.

Dalarö Skans målad av okänd konstnär, 1953.
(Namnteckningen går inte att tyda.)

Dalarö Skans målad av Robert Thegerström, ca 1887.

Dalarö Skans i aftonsol, målad av August Hagborg.

Två målningar gjorda av Monica Svahn – Strandh.

Målning gjord av Conny Burman.

Målning gjord av Mona Rönningen, 1998.

Träsnitt utsikt från Korsholmen i förgrunden Jutholmen.

**Konstnär Carl Svante Hallbeck.
Bild ur Familjejournalen 1871.**

Teckning gjord av Fritz Ludvig von Dardel 1887.

F. L. v. Dardel f. 1817 i Neuchâtel, d. 1901 i Stockholm, han var en svensk överintendent, militär, målare och tecknare.

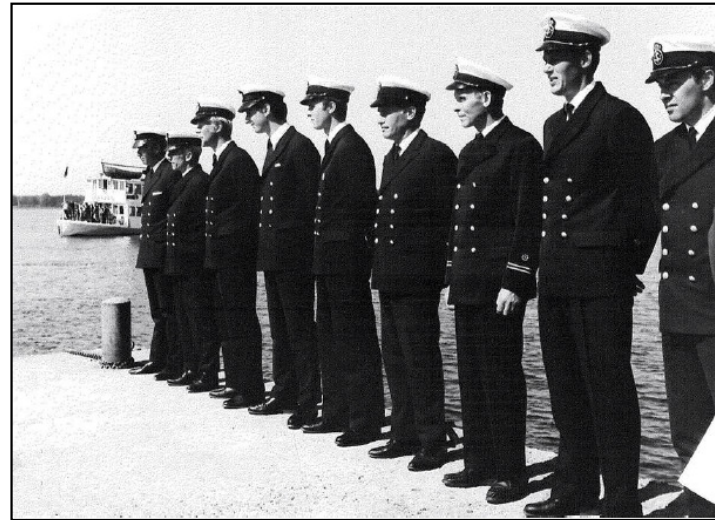

Akvarell av Ferdinand Boberg 1930.
Armémuseum.

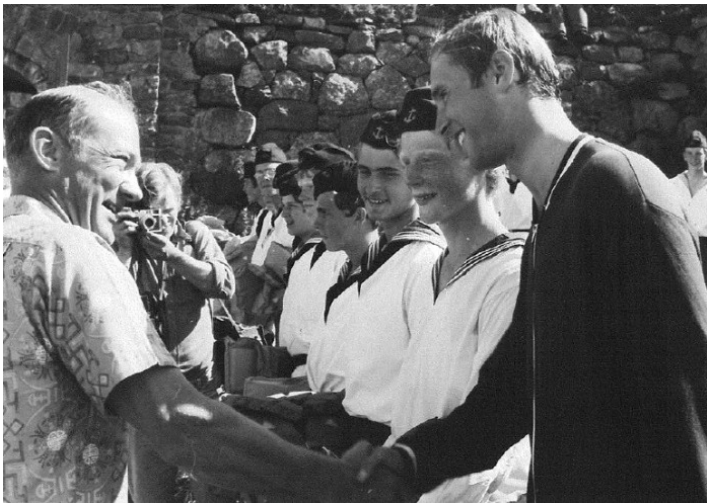

1922.

Några händelser under tiden 1950 - 1970-talet, då Södertörns Sjövärnstull SVF 7 var verksam på Dalarö Skans.

Tidigt 1970-tal besökte andre man på månen, astronauten Buzz Aldrin, Dalarö Skans.

Befälen uppställda vid Dalarö Skans i väntan på Buzz Aldrin som anländer ombord på fartyget i bakgrunden.

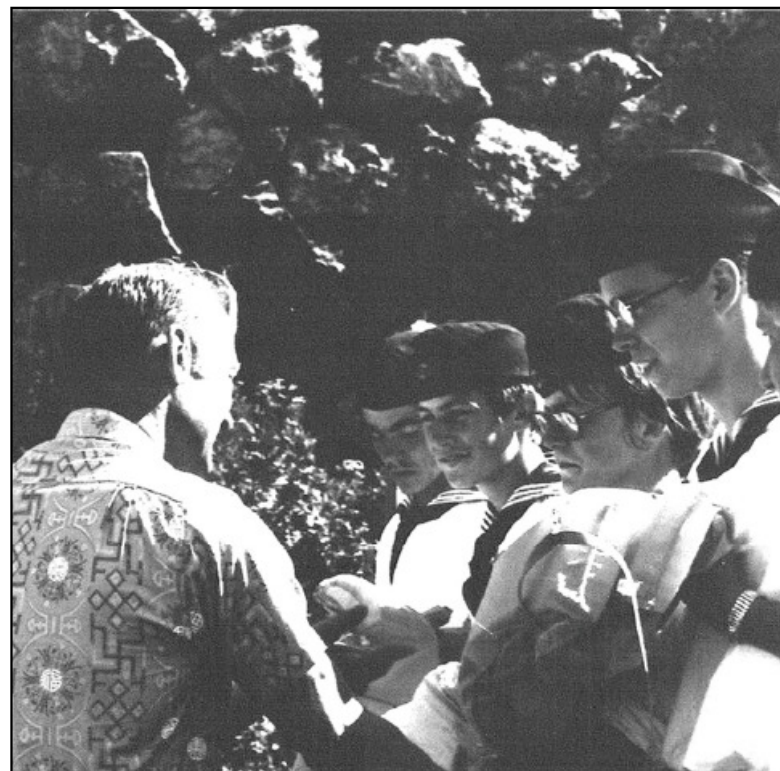
Från vänster står: Skolchef Malmgren och som nr 4 står löjtnant Danielsson, nr 7 är flaggstyrman Strand, nr 8 är styrman Nero och nr 9 är styrman Lindholm.

Edwin "Buzz" Aldrin gratulerar här besättningen efter kapprodden. Platsen är troligen den lilla s.k. "tenaljen", en spetsig avsats, utanför porten i sandsten.

Bilder från kapprodden finns längre fram i presentationen.

Det var skolchefen kapten Malmgren som tog emot Buzz Aldrin vid besöket på Dalarö Skans.

Buzz Aldrin gratulerar Thomas Olheden med en flytväst.

Uppställningsplatsen på bastionen som vetter mot Kycklingarna. I dess norra vik låg kostrarna på svaj. Slupar, valbåtar och motorbåt var förtöjda vid bryggor nedanför denna bastion mot Kycklingarna. Där fanns också en bastu för befälet.

På bilden är troligen endast kurserna S 1 och S 2 samlade. De äldsta S 3:orna var normalt till sjöss under sommaren ombord på Skolavdelningens fartyg. Syftet var att där praktisera all teori som man lärt sig under de två föregående årens kurser.

Kökspersonalen med husmor Emmy Olsson i spetsen, 1970-talet. Fotot är taget nedanför Stenvillan.

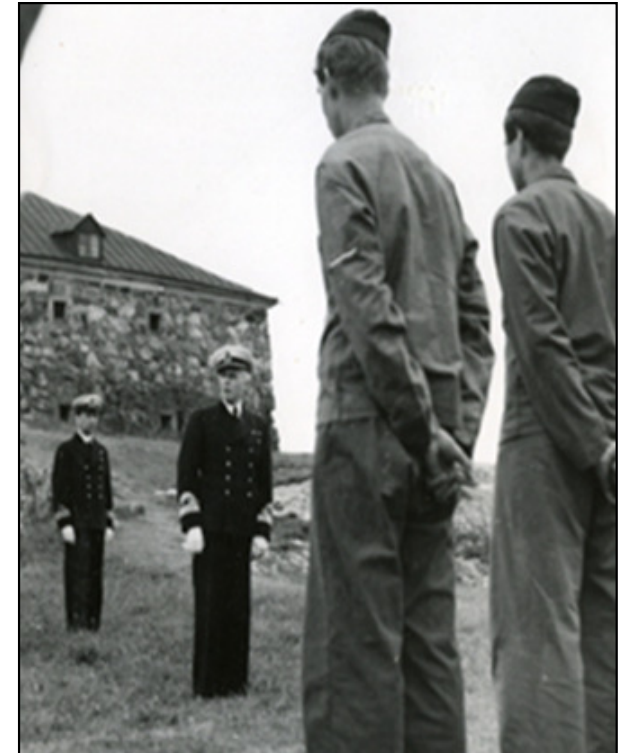
Södertörnsflottiljen på Dalarö Skans. Signalering. Årtal 1948.

CM och Kurt Lindgren. Foto före 1954. (CM = Chefen för Marinen).

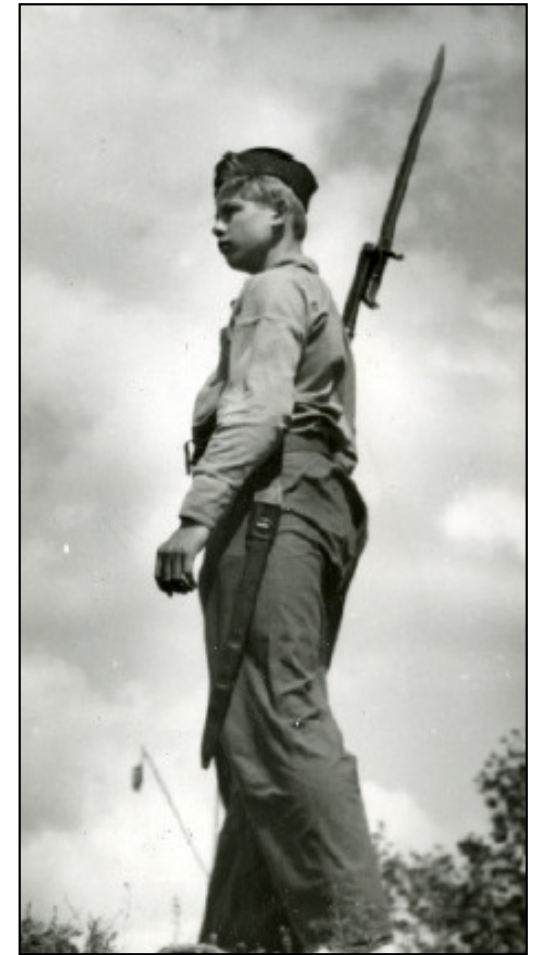
Stången i tornet på Dalarö Skans, man ropade "akt slag" när man gled ned för stången. Det var inte tillåtet att ta trappen ned, bara uppför. Södertörns Sjövarnsflottilj höll till på Dalarö Skans under många år från mitten av 1940-talet fram till 1981.

CM, amiral Helge Strömbeck. Foto före 1954.

*CM amiral Strömbäck inspekterar.
Foto före 1954.*

*Aspirant på post.
Foto före 1954.*

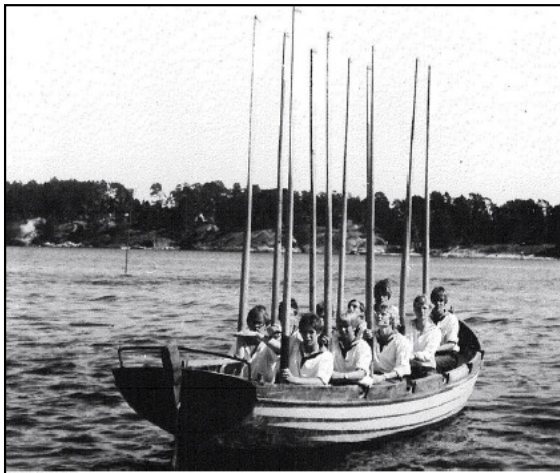
CM inspekterar två aspiranter som hissar signalflaggor.

Instruktörer.

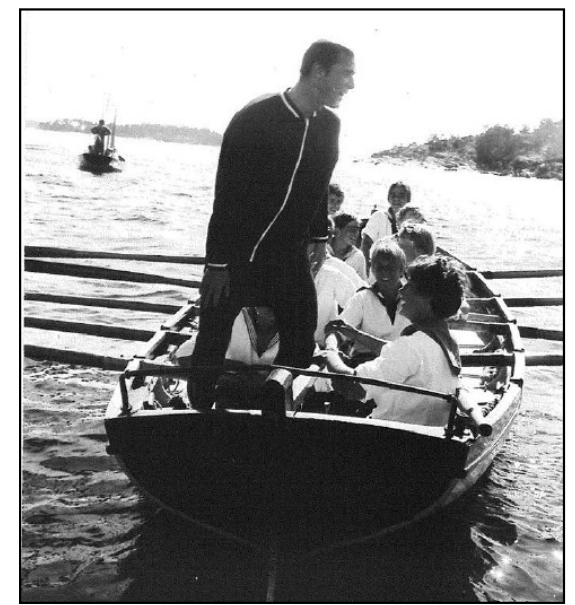

Tio feta, spy blod! Det betydde att man satte in tio extra kraftiga, sugande roddtag för att knäcka de övriga och ta täten. Knyckig rodd grävde ned stäven och minskade farten.

Klart för kapprodd i slup. Distans cirka 1000 meter. Årorna resta. Båtstyraren inväntas. Notera fattningen, roddluckorna och ledvagnen. Slupen var plattgattad och mindre än den spetsgattade valbåten. De var s.k. tiohuggare p.g.a. antalet roddare och kunde seglas med loggertrigg.

Vid detta tillfället var det också en dykargrupp med blinda dykare som dök på olika platser vid Dalarö.

Styrman Nero ser synbarligen fram mot det obligatoriska badet efter segern, en ära som tillkommer coxswain.

Sjövärnskåren har sitt ursprung i Sveriges frivilliga motorbåtskår (SFMK), bildad 1915. 1941 omorganiserades SFMK till Sjövärnskåren (SVK) som blev militär myndighet underställd Chefen för Marinen (CM). SVK höll då i utbildning för pojkar 15-17 år som sedan gjorde sin värnplikt i flottan, anpassad till SVK:s ändamål, varefter dessa blev sjövärnsmän eller sjövärnsofficerare.

Södertörns Sjövärnsflottilj (SVF 7) hade från mitten av 1940-talet sin hemvist på Dalarö Skans fram till 1981.

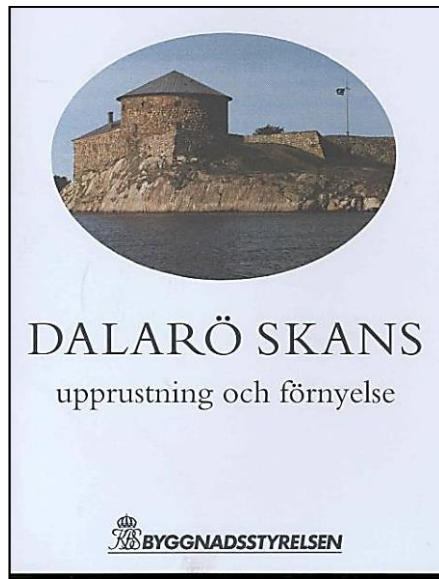
I och med omorganisationen blev sjövärnsflottiljerna lokala sjövärnskårer.

Södertörns sjövärnskår håller nu till på Märsgarn.

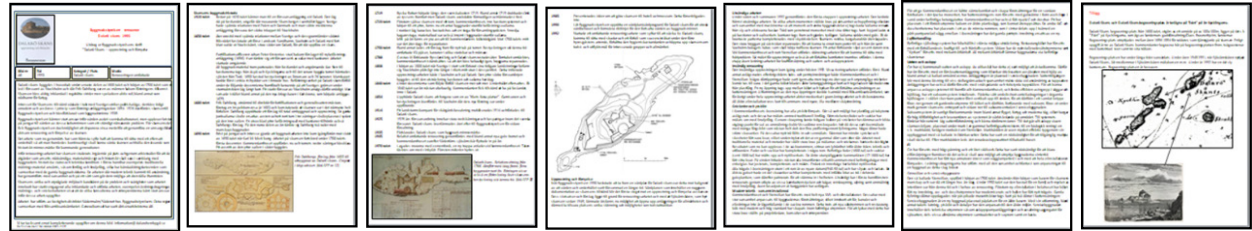

CM och Kurt Lindgren.

Byggnadsstyrelsens upprustning och förnyelse av Dalarö Skans 1993.

Se DHF:s bildanalys nr A6.
Byggnadsstyrelsens skrift är i A5 format och omfattar 7 sidor.

Inseglingen till Stockholm 1623
En holländsk seglingsbeskrivning och dess föregångare

Den första seglingsbeskrivningen över svenskt territorium är en resa på latin från 1522 av Nicolaus Kratichius, en holländsk handelsman som också innehåller beskrivningar av Danmark. Under 1500-talet är det holländarna som dominerar sjöfarten på Östersjön och även framställningen av sjökartor. Först 1644 får vi den första sjökartan på svenska språket av sjökrävsmanen Johan Mattsson, och 1699 den första svenska sjökartan av Werner von Holstenthal och Peter Gadell.

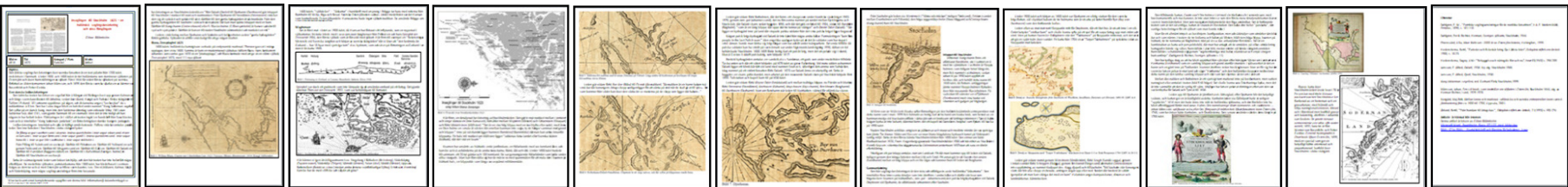
Den danska kolfiskebeskrivningen
Den danska kolfiskebeskrivningen från 1623 är en av de första svenska sjökartor som innehåller detaljerade beskrivningar av kolfisken i Östersjön. Den innehåller beskrivningar av fiskeriet i Östersjön och även framställningen av sjökartor. Först 1644 får vi den första sjökartan på svenska språket av sjökrävsmanen Johan Mattsson, och 1699 den första svenska sjökartan av Werner von Holstenthal och Peter Gadell.

Den svenska seglingsbeskrivningen
Den svenska seglingsbeskrivningen från 1623 är en av de första svenska sjökartor som innehåller detaljerade beskrivningar av kolfisken i Östersjön. Den innehåller beskrivningar av fiskeriet i Östersjön och även framställningen av sjökartor. Först 1644 får vi den första sjökartan på svenska språket av sjökrävsmanen Johan Mattsson, och 1699 den första svenska sjökartan av Werner von Holstenthal och Peter Gadell.

Inseglingen till Stockholm 1623 – en holländsk seglingsbeskrivning och dess föregångare.

Skriven av Göran Bäärnhielm

Se DHF:s bildanalys nr A516.
Skriften omfattar 11 sidor.

Utdrag ur Conny Burmans bok *Från Skvallerbänken*, utgiven 1907.

På en liten holme strax söder om Dalarö, ligger den av *Karl X Gustav* år 1656 anlagda, nu till en del raserade Skansen, som sistlidne år kunde fira sin 250-åriga tillvaro. Holmen kallades "Stockeholmen" eller "Stockholmen". Avsikten med anläggningen lär ha varit att tjäna till en reträtt för fartyg, som i krigstider blivit jagade och eftersatta, samt till betäckning för tullplatsen därstädes. Enligt fortifikationsarkivets handlingar lär initiativet till Skansens uppförande tagits av riksamiralen Gabriel Oxenstierna och amiralen Clas Bjelkenstierna. Vallarna byggdes, av brist på jord och för brådskans skull, av trä och rullsten, som fanns på platsen.

Det synes emellertid, som om många förändringar ej kommit till utförande, utom tornanläggningen, som påbörjades. Efter Karl Gustavs död fingo befästningarna förfalla, men sedan Karl XI blivit myndig och ungefär samtidigt Erik Dahlberg kallades till chef för fortifikationen, blev även "Daler öö schantz" föremål för den sistnämndes intresse.

Dahlberg uppgjorde nämligen 1683 ett förslag till skansens ombyggnad, vilket visar fästningens dåvarande tillstånd och innefattar följande viktigare förändringar: *"Ett opmueradt starcht torn av 20 batteri stycken med en massiv hufva för eldh och bomber uti tvenne våningar uppföres i den inre vallen och denna erhåller tenaljerad utstakning samt uppmuras liksom den yttre linien, vilken erhåller en utstakning efter bastionssystemet med 2 hela bastioner på facen och 2:ne halfva på flankerna. Tornet skulle byggas innanför inre vallen mitt på verkets ryggsida. En del utanverk, raveliner, anläggas framför den yttre linien och ett detascheradt verk anlägges å Svalstjerten, en liten holme nära ön, sydvest om densamma."*

Först Karl XII:s krig och ryssarnas härjningar föranledde arbetets upptagande med kraft och allvar, och först 1756 syntes det ha nått sin största fulländning.

Enligt en relationsritning från nyssnämnda år omfattade skansen nämligen då:

Tornet, liggande i skansens rygglinje omgivet av den inre vallan med västra och östra bastionen med mellanliggande kurtin, framför denna en liten ravelin framför poternen genom kurtinen;

commendanthuset, som låg i rygglinjen närmast väster om tornet;

corps de garde bakom kurtinen vid poternen ;

tvenne sortiegångar under inre vallens halvbasitioner;

”Watn batteri” med tvenne mörsare batterier bakom detta;

fortifikationens materialbod;

baraque för officerare och garnisonsmanskaper;

en stenbaraque varest garnisonprästen och tygskrivaren logera;

samt en del gamla byggnader;

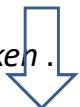
trädgårdstäppa för commendanten, materialbodar, kronhamn, commendantsbrygga m. m.

Till skansen hörde även ett stenhus som inrymde bostad för ingenjörskåren m. m. Överbefälet var lämnat åt kommandanten och en kyrka för den å platsen förlagda garnisonen, vilken dessutom hade sitt särskilda ”corps de garde”. Kommendantsflygeln finnes ännu kvar. Utanför de till själva förskansningarna hörande stenterrasserna ligger ytterligare en stenterrass. Fästningens garnisonsbegravningsplats var belägen på den lilla, bredvid liggande ön Kycklingen. På 1700-talet fanns här en särskild garnionspredikant, men sysslan blev sedermera förenad med prästtjänsten å Dalarö, och predikanten erhöll då, förutom bostad på Dalarö, 75 kronor i årlig lön.

Garnisonen lär hava utgjorts av en avdelning artilleri med befäl och underbefäl, en officer av ingenjörskåren m.m. Överbefälet var lämnat åt en kommandant*.

Den siste kommandanten, Johan Ulrich Cedercrona, lär ha rätt om ett mindre hus på Dalarö, som stod på samma tomt, där societetshuset nu står. Huset köptes av källarmästaren Adolf Lindgren och påbyggdes då med en våning.

Under en senare tid har på Skansen i många år

bott en handlande Blomberg med sin sjuka dotter, vilken hade en i så hög grad utvecklad nervåkomma, att hon icke tålde minsta buller, och om hon blev på något sätt oroad, föll hon i gråt och i de förfärligaste spasmer. Fördenskull höll fadern noga vakt över, att några obehöriga personer icke skulle få besöka henne och möjligen därigenom uppväcka oro. En och annan mera känd Dalaröbo lär dock blivit emottagen.

En å Dalarö högst betrodd skraddarmästare N-n har givit mig en livlig skildring av hans och hans gesälls misslyckade försök att få inträde inom Skansens murar och tillträde till den sjuka. De hade skaffat sig en segelbåt, vilken de dock icke riktigt förstod att manövrera.

De kommo i närheten av sitt mål mitt framför ångaren Bore, vars kapten flera gånger ropade åt dem, då de lågo mitt i gattet med fladdrande segel, att taga till årorna och falla undan. Detta förmådde de dock icke. I förtvivlan ropade då gesällen, ”om ni icke väjer, så segla vi över eder”. — Kaptenen fann nu rådligast att icke låta de båda skraddarna omkomma, utan vek undan på samma gång han tömde sin vredes skålar i de mustigaste skeppar eder över den uppskrämde skraddarmästaren och hans modiga, hänsynslösa gesäll.

De landstego sålunda oskadda. Gesällen, som hette Raket, gick med djärva steg upp emot Skansen; ett stycke efter följde mästaren, vilken nu var betydligt missmodig. Å vallen ser gesällen en person, som går fram och åter, till vilken han ropar:

* Tabell över kommandanter:

Några äldre kommandanter å skansen voro:

Axel Pauli.....	år 1661
Georg Smith.....	år 1676
Claes Jägersköld.....	år 1685
Peter Wintern.....	år 1692
Gustav Gyllentrost.....	år 1696
Adam Joh. von Feillitzen.....	år 1704
Wolmar von Scheiding.....	år 1712
L. A. Svinhufvud.....	år 1713
H. J. Fock.....	år 1714
Mejendorf von Yxkull.....	år 1716
G. von Drachstedt.....	år 1719
G. von Groth.....	år 1733
David Tholin.....	år 1741
J. von Rohr.....	år 1743

m. fl.
Denna lista är emellertid ej fullständig. Inalles lär skansen ha haft 26 kommandanter.

”Hör nu, herr kommandant, är det tillåtet att få stiga på och titta på den sjuka fröken?” ”Jag är ingen kommandant”, blev det korta svaret. ”Jaså”, sa skraddargesällen utan att tappa modet. ”Jag trodde herrn var kommandanten, eftersom herrn går där och travellerar på vallen. Kan kommandanten i alla fall säga oss, hur vi ska komma in?” ”Jag ska säga ännu en gång, att jag inte är någon kommandant. Jag är handlanden Blomberg, som bor här och rår om kastellet. Hitin släppes ingen mänsklig varelse.”

Nu utspann sig ett häftigt ordutbyte, och det var fara när, att icke blott den djärve gesällen, utan även hans fromme och uppskrämde mästare hade fått smaka en väldig knölpåk, som kastellets uppretade, energiske försvarare gripit till och med vilken han, sedan han ryckt ut genom fästningsporten, i högsta hugg förföljde de till sin farkost flyende båda skraddarna. Efter den betan lär ingen skraddare, ej heller skomakare, ha vågat sig besöka Dalarö skans, så länge den fruktade, falske kommandanten bodde där.

Genom åren har det funnits olika tält på Dalarö Skans för uppträdande och fest.

Dukat för fest på Dalarö Skans.

Bild från ett uppträdande på 1960-talet.

Fr. v. Lasse Bagge, Monica Dominique, Kerstin Bagge, Bosse Andersson, Lena Eriksson och Tommy Körberg. (Tommy ersatte Svante Thuresson vid detta tillfälle.)

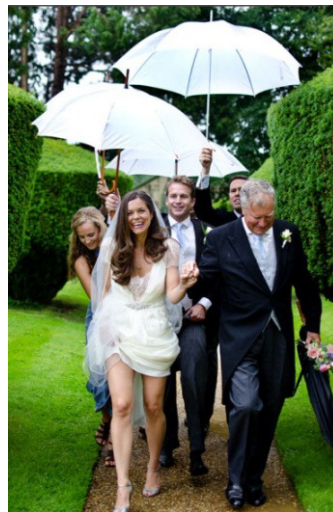

Gruppen bildades 1962 av Lasse Bagge, och hade sin storhetstid fram till 1967.

Många av Gals and Pals svenska texter skrevs av Beppe Wolgers, men gruppen samarbetade även med Povel Ramel.

Tre program gjordes från Dalarö Skans, som hette "Musik på Dalarö", på temat musik och Dalaröhistorik.

Genom åren har Dalarö Skans gästats av många bröllopspar.

Familjefest på Dalarö Skans 1998.

Vad man tittar på är inte känt.
Kanske var det kungabesöket 1995?

Carl XVI Gustaf, Carl Gustaf Folke Hubertus.

Några bilder inifrån Dalarö Skans.

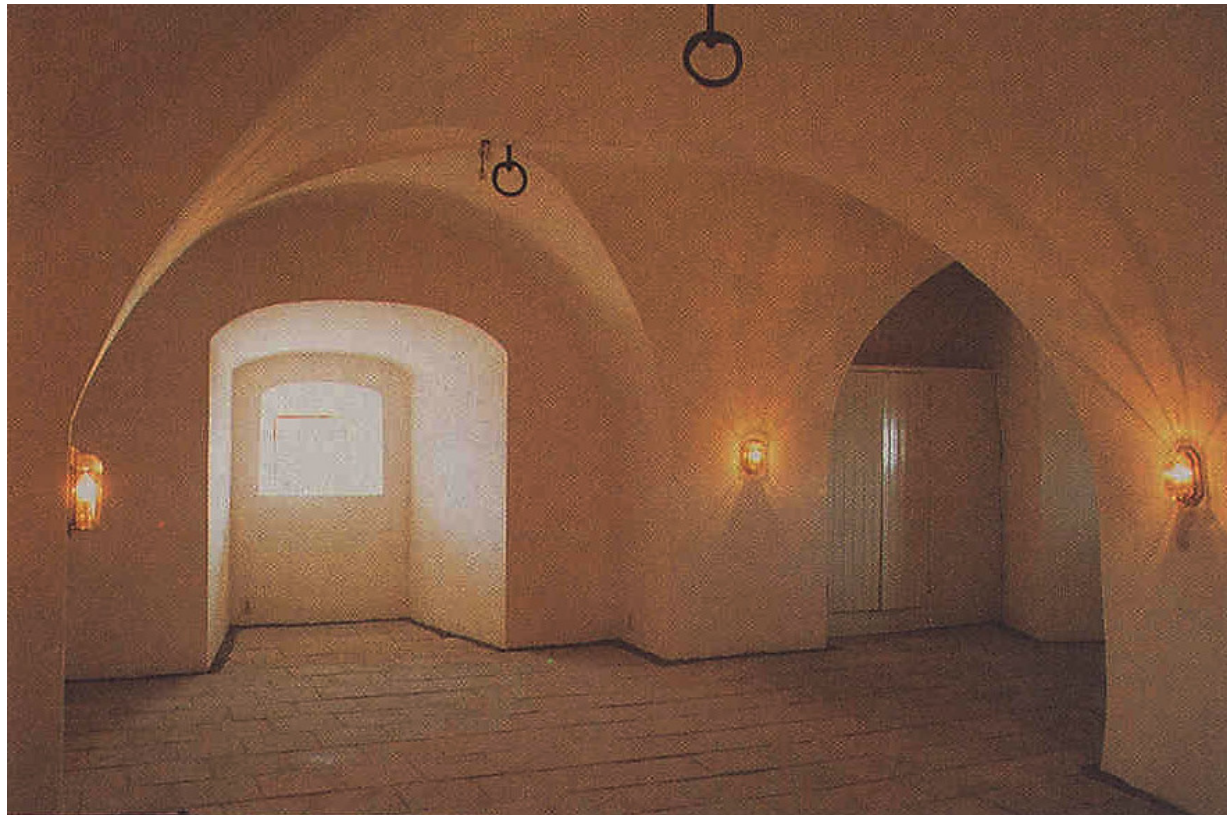

Interiören i Stenvillan 2010.

Kyrksalen under stenvillan.

Dalarö Skans garnisonsförsamling.

1707. Inrättades en kyrkolokal under kommandantbostaden/Stenvillan på Dalarö Skans. För garnisonen på Dalarö Skans fanns en garnisonspastor och i kyrksalen fanns 32 bänkar.

1854 Garnisonen på Dalarö Skans indrages och bestyckningen flyttas till Vaxholm. Garnisonskyrkans inventarier överlämnades till Dalarö församling som en gåva, som sedermera försåldes.

Undantag är nattvardskärlen m.m. som överlämnades till Pontonierbataljonen.

Pastorstjänsten ålades komministern på Dalarö.

Familjen Jacobsson på Dalarö Skans. Monica, Eva, Kerstin, pappa Bengt, mamma Maj-Lis och Åsa.

Bengt var tillsyningsman på Dalarö Skans och Maj-Lis körde skolbåten från, Dalarö Skans, Jutholmen och Korsholmen till Dalarö, 1962.

Några avslutande bilder.

Skrakholmen invid Dalarö Skans.

**Dalarö Skans med Korsholmen i förgrunden.
(Fotot taget med teleobjektiv.)**

Vid några speciella tillfällen
har det funnits boskap på ön.

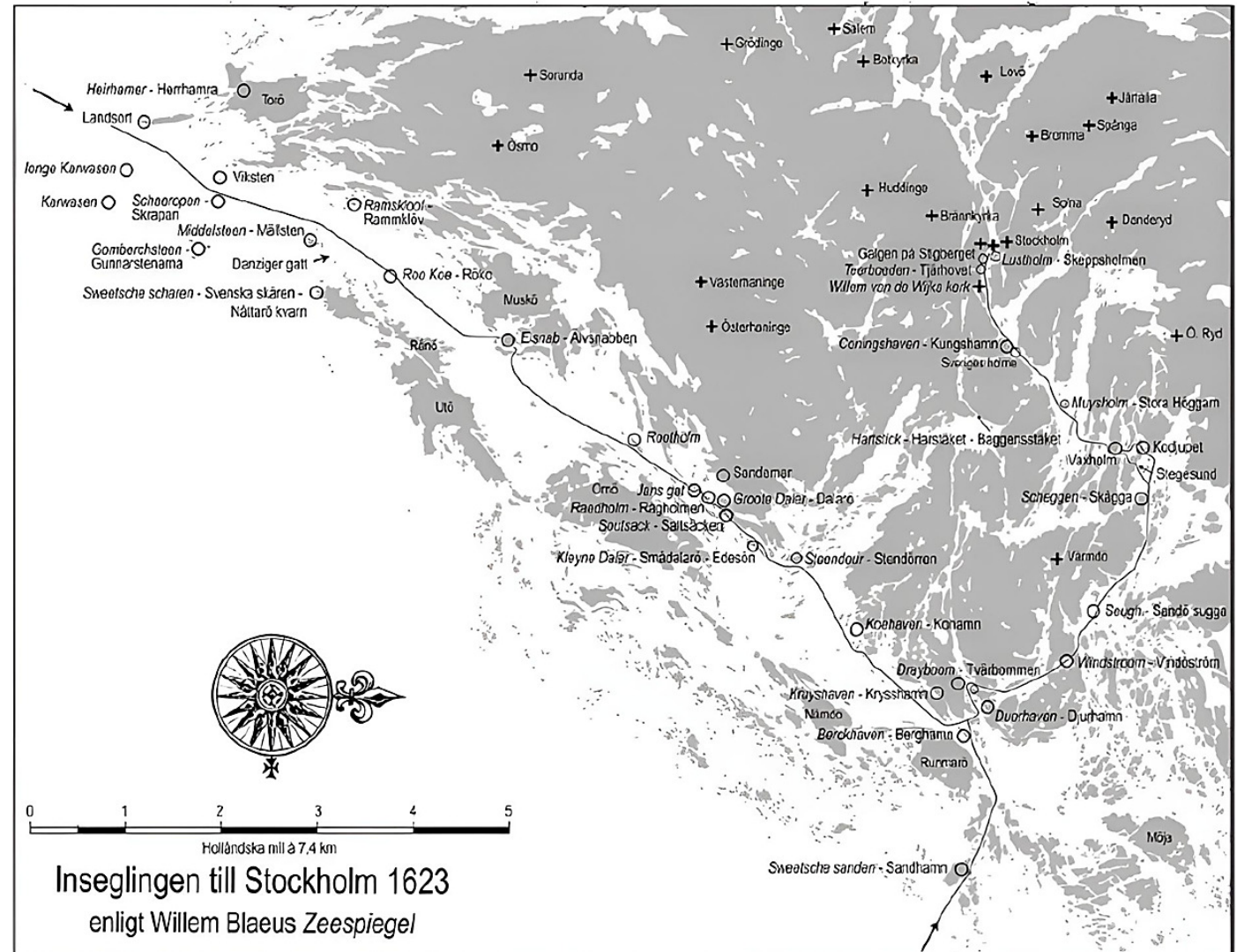
2010

Sammanställt 2023.

Lästips

Niklas Erikssons bok: Stormaktsskärgård.

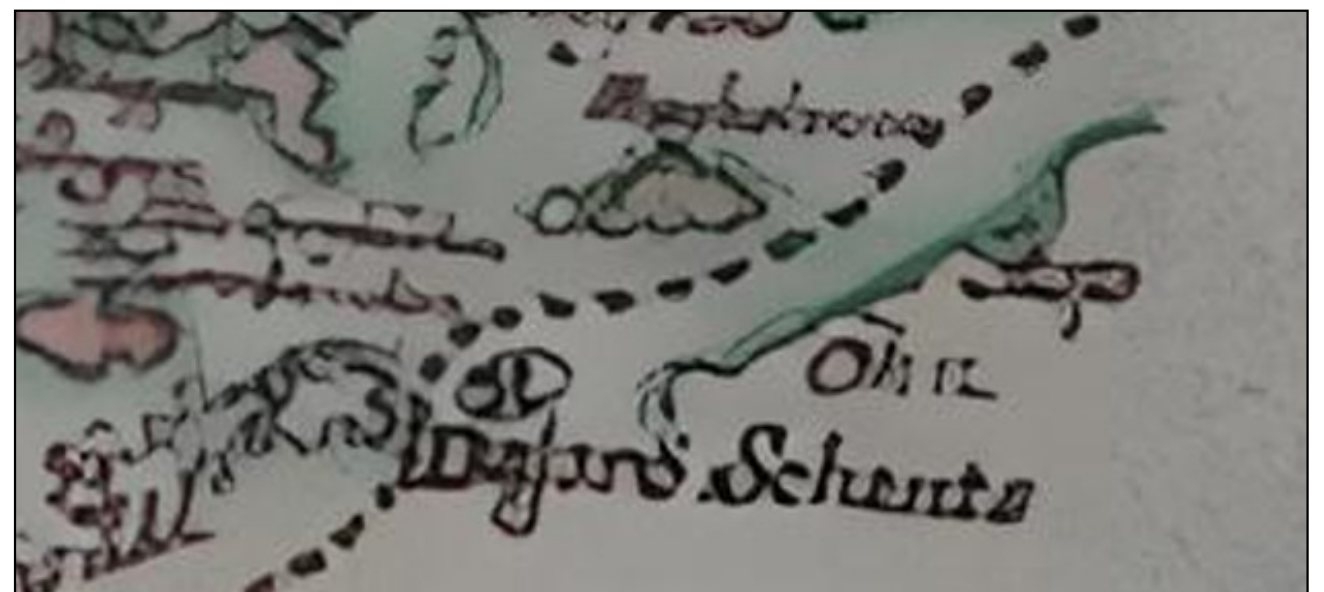
Marin landskapshistoria utmed farlederna mot Stockholm.

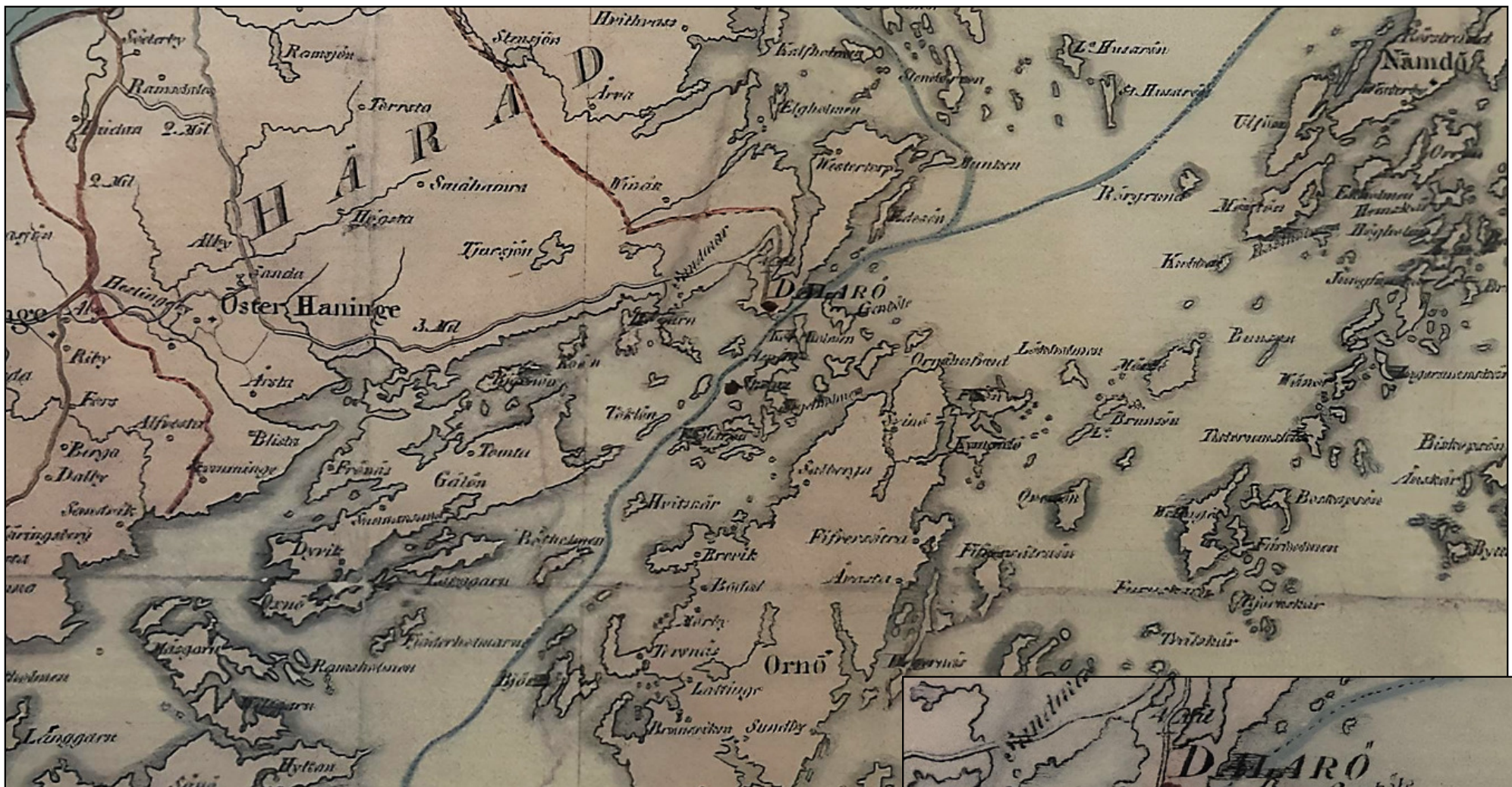

Karta från 1690.

Inseglingen till Stockholm se
DHS:s bildanalys A516.

Karta från 1807.

Inseglingen till Stockholm se
DHS:s bildanalys A516.

